

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ใน พ.ศ 2544 ถึง 2549 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้วางนโยบายการพยาบาลและผู้แทนองค์กรวิชาชีพ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพยาบาล กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการพยาบาล กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการปฏิบัติการพยาบาล และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา มนุษยศาสตร์ แพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการวิจัย จำนวน 23 ท่าน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการเทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ ผลจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 200 ข้อ ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบเป็นรอบที่ 2 นำมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ใช้ประกอบในการสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งใช้ข้อความเดิม แต่ได้มีการปรับข้อความในบางข้อเพื่อความชัดเจนมากขึ้น โดยความหมายและจำนวนข้อยังคงเดิม และเพิ่มตำแหน่งมัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ และคำตอบของน้ำหนักคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ตอบในรอบที่ 2 แล้วส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบเป็นรอบที่ 3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์โดยหาค่ามัธยฐานฐานนิยม พิสัยระหว่างควอไทล์ และผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อความ แปลผลจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญโดยพิจารณาจากข้อความที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป พิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าไม่เกิน 1.50 และผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1.00 เรียงลำดับข้อความเหล่านั้นโดยพิจารณาจากค่ามัธยฐาน วิเคราะห์เนื้อหาในคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน และความคิดเห็นโต้แย้งในกรณีที่คำตอบอยู่ในตำแหน่งนอกพิสัยระหว่างควอไทล์ เสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของการบรรยายสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1) สมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ประกอบด้วย 12 ด้าน คือ

1. สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ
2. สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล
3. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม
4. สมรรถนะด้านวิชาการ
5. สมรรถนะด้านการบริหาร
6. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ
7. สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์และมวลชน
8. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี
9. สมรรถนะด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม
10. สมรรถนะด้านการวิจัย
11. สมรรถนะด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข
12. สมรรถนะด้านกฎหมายและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) รายการสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ทั้ง 12 ด้าน ประกอบด้วยสมรรถนะของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ทั้งสิ้น 200 รายการ และเป็นสมรรถนะของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ที่มีความจำเป็นในระดับมากที่สุด 72 รายการ ดังนี้

1. มีความมั่นคงทางอารมณ์และควบคุมอารมณ์ได้ดี
2. สีสหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางเป็นมิตร
3. ตรงต่อเวลา
4. มีสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจแข็งแรง สมบูรณ์
5. แต่งกายสะอาดเรียบร้อย เหมาะสม ถูกระเบียบ
6. วาจาไพเราะ พูดจาฉะฉาน ชัดถ้อยชัดคำ
7. กิริยามารยาทสุภาพ เรียบร้อย
8. ปฏิบัติการพยาบาลด้วยความมีสติ รอบรู้ เชื่อมั่น และมีวิจารณญาณรอบคอบ
9. มีทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดีและปฏิบัติการพยาบาลอย่างนุ่มนวล และ

มีศิลปการพยาบาล

10. ปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ

11. ปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงความต้องการ ความพึงพอใจ สิทธิของผู้ใช้บริการ คัดดีศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน
12. สามารถให้การพยาบาลในบทบาทอิสระแก่ผู้ใช้บริการ ภายใต้ขอบเขตบทบาทของวิชาชีพ กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพและจริยธรรม
13. มีทักษะในการสังเกตและสามารถประเมินปัญหาสุขภาพ และความต้องการการพยาบาล ของผู้ป่วยได้อย่างครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม
14. ปฏิบัติการพยาบาลครอบคลุมบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การ ป้องกันโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ใช้บริการ
15. สามารถให้บริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการพยาบาล รักษามาตรฐานการพยาบาลและ คุณภาพการพยาบาลอย่างเคร่งครัด
16. สามารถให้การพยาบาลด้วยเทคนิคปลอดภัยและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค
17. วางแผนการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลและเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัวและ ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนดูแลสุขภาพของตนเอง
18. ปฏิบัติการพยาบาลตามแผนการพยาบาลครอบคลุมการพยาบาลแบบองค์รวม
19. สามารถคาดการณ์และจัดการกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และมีความ ปลอดภัยกับชีวิตผู้ป่วย
20. มีทักษะในการบันทึกทางการพยาบาล
21. ประเมินผลการพยาบาลได้ และปรับปรุงแผนการพยาบาลให้เหมาะสมกับสภาพของผู้ใช้ บริการอยู่เสมอ
22. บูรณาการความรู้และประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล หลักการ และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติการพยาบาล
23. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หน้าที่และวิชาชีพ
24. คุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในศาสนา คุณความดี
25. ไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย
26. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและหน้าที่
27. มีความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ จริยธรรม ศีลธรรม
28. มีความปรารถนาที่จะช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์
29. มีความละเอียดรอบาป
30. มีการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม รู้จักพิจารณาและเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูก สิ่งที่ควร
31. มีความเอื้ออาทรต่อผู้ใช้บริการ
32. มีระเบียบวินัย
33. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและศรัทธาในวิชาชีพการพยาบาล

34. มีความรักความเมตตาต่อบุคคลอื่น
35. พร้อมที่จะให้การช่วยเหลือและเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ใช้บริการโดยไม่หวังผลตอบแทน
36. มีความกตัญญูรู้คุณ
37. มีความรู้ในหลักการพยาบาลทฤษฎีการพยาบาลและศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่าง

แม่นยำ

38. มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต
39. มีความไม่รู้อะไร มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
40. มีทักษะในการให้คำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ ญาติ ผู้ร่วมงานและทีมสุขภาพ
41. มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมการพยาบาลและสมาชิกทีม
42. มีความรู้และเข้าใจภารกิจ และขอบข่ายงานในหน่วยงานหรือในหอผู้ป่วยที่ตนปฏิบัติงาน

อยู่

43. มีความสามารถในการจัดระบบงานบริการพยาบาล
44. สามารถวิเคราะห์งานและสถานการณ์และวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์
45. มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาตามบทบาทหน้าที่ และในภาวะที่มีความเสี่ยงสูง

บนพื้นฐานข้อมูลที่ต้องการ

46. สามารถนำทีมเพื่อประชุมปรึกษาปัญหาทางการพยาบาล เช่น Pre-conference, Post-conference, nursing care conference

47. รู้หลักการนิเทศและมีความสามารถในการนิเทศการปฏิบัติงานของสมาชิกทีม
48. รักษาภาพลักษณ์ของวิชาชีพ
49. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
50. มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมและรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น
51. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในเรื่องส่วนตัวและการปฏิบัติงานในหน้าที่
52. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

53. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีมาสู่องค์กรให้เจริญก้าวหน้า

54. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

55. รู้จักธรรมชาติของมนุษย์ นิสัย ความต้องการ วิธีการใช้คนให้ทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ด้วยความเรียบร้อย (รู้จักตนเองและผู้อื่น)

56. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้บริการและผู้ร่วมงาน และมีศิลป์ในการสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจและพึงพอใจ

57. มีส่วนร่วมและเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพการพยาบาล
58. มีการรับรู้และไวต่อความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น

59. มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมงาน และประชาชน

60. มีทักษะในการโต้ตอบ ปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์อันชอบธรรมของหน่วยงานและวิชาชีพการพยาบาล

61. ให้ความเคารพและให้เกียรติผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

62. เคารพกติกาของสังคม ดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

63. เรียนรู้เข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรมและยอมรับในความแตกต่างของบุคคล

64. สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเข้าใจสภาพจิตใจของผู้ป่วยที่ต้องใช้เครื่องมืออ่อนแรงที่เป็นเทคนิคใหม่ ๆ

65. มีจิตสำนึกในการประหยัดทรัพยากรทางการพยาบาลและการสาธารณสุข

66. มีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

67. สามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล

68. มีความซื่อสัตย์และซื่อตรง รักษาคำมั่นและการแสวงหาคำตอบ

69. สนับสนุนและร่วมมือในการทำวิจัยรวมทั้งติดตาม และร่วมมือกับผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาชีพอื่น เพื่อร่วมมือทำการวิจัยอย่างครบวงจร

70. ตรวจสอบคุณภาพและประกันคุณภาพการพยาบาล

71. เข้าใจระบบการประกันคุณภาพการพยาบาลและการประกันสุขภาพเป็นอย่างดี

72. มีแนวคิด และปฏิบัติการพยาบาลโดยยึดหลักการประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย แรงงานและค้ำค่าต้นทุนทางสุขภาพ

ส่วนรายการสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นในระดับมาก 128 รายการ มีดังนี้

1. ปรับตัวได้ดีในทุกสถานการณ์

2. การวางตัว แสดงตนเหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์

3. มีความอดทน อดกลั้น

4. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

5. ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เพื่อพัฒนาตนเอง

6. ลักษณะท่าทางกระฉับกระเฉง ว่องไวและมีชีวิตชีวา

7. มีไหวพริบ ปฏิภาณดี

8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

9. มองโลกในแง่ดี

10. บุคลิกภาพสง่าผ่าเผย ภูมิฐาน เป็นที่ยอมรับ
11. ดำรงชีวิต ชำรง รักษา และยึดมั่นใน วัฒนธรรมไทย
12. มีอารมณ์ขัน
13. มีความสามารถในการพยาบาลทั่วไป และสามารถพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางได้
14. พัฒนาหลักการ รูปแบบและเทคนิคการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย เหมาะสมกับ
ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์กับสาธารณสุขของสังคม
15. สามารถพิทักษ์สิทธิ์และผลประโยชน์ของผู้ใช้บริการ
16. สร้างความรู้สึกและบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้ป่วย
17. มีความรู้เรื่องยา ทั้งสรรพคุณและผลข้างเคียงของยาที่ใช้ในการรักษา
18. รู้จักใช้และผสมผสานภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการดูแลสุขภาพแนวใหม่เข้าด้วยกัน ในการ
ส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูจากความเจ็บป่วย
19. สามารถให้การพยาบาลข้ามวัฒนธรรม และยอมรับความเชื่อในเรื่องการรักษาพยาบาล
วัฒนธรรม และค่านิยมของผู้ป่วยแต่ละราย
20. มีความสามารถในการให้การดูแลผู้ป่วยที่มีแนวโน้มปัญหาสุขภาพในอนาคต เช่น
ผู้สูงอายุ โรคเรื้อรัง โรคที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมกรกินไม่ถูกต้อง โรคเอดส์ โรคติดเชื้อ อุบัติเหตุ และดูแล
ผู้ป่วยที่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ
21. สนับสนุนโครงการสุขภาพดีถ้วนหน้าและนโยบายทางด้านสุขภาพ
22. มีความสามารถในการสัมผัสจิตวิญญาณของผู้ป่วยและครอบครัว
23. ใช้เหตุผลและตัดสินใจปัญหาทางจริยธรรมได้อย่างมีเหตุผลเหมาะสม
24. เคารพสิทธิและเสรีภาพของมนุษยชน
25. มีความยุติธรรม
26. มีความขยันหมั่นเพียรอุทิศเวลาให้แก่งาน
27. ไม่กล่าวเท็จ หรือกล่าวให้ร้ายผู้อื่น
28. ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
29. มีความเสียสละ
30. มีความจงรักภักดีต่อหน่วยงานและองค์กร
31. รู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการพยาบาล
32. ริเริ่มค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ในด้านการพยาบาลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
33. พัฒนาความเป็นเลิศทางด้านวิชาชีพการพยาบาล
34. มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการดูงาน อบรม เข้าร่วม
ประชุมวิชาการ เป็นวิทยากรและศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิทางการพยาบาล

35. สอน ให้คำแนะนำและถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ให้กับผู้ใช้บริการ ประชาชน ที่มีสุขภาพ เพื่อร่วมวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

36. กล้าเสนอความคิดเห็นต่อสังคมบนพื้นฐานของความเป็นนักวิชาการ

37. ติดตามข่าวสารและก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเมือง วิทยาการทางการแพทย์ ปัญหาสุขภาพในอนาคตและพันธุศาสตร์วิศวกรรม

38. มีการจัดทำผลงานทางวิชาการ

39. สามารถนำเสนอและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

40. มีความรู้และความเข้าใจในการจัดรูปแบบการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนตามนโยบายการพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ

41. รวมมือกับสถาบันการศึกษาในการจัดโปรแกรมการศึกษา อบรม ดูงาน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา

42. สามารถสร้างบรรยากาศทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม

43. ระบุแนวโน้มของความเจ็บป่วย และพัฒนากลยุทธ์การป้องกันความเจ็บป่วยของผู้ใช้บริการ รู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการพยาบาล

44. สามารถบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

45. นำหลักธรรมทางพุทธศาสนาใช้ในการบริหารได้แก่ อิทธิบาท 4 มรรค 8 พรหมวิหาร

4 และทศพิธราชธรรม

46. มีความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการทางการพยาบาลและการบริหารทั่วไป

47. มีการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา

48. มีการมอบหมายงานเหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรในแต่ละระดับ

49. มีความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

50. มีความสามารถในการควบคุม กำกับ ติดตามงานและตรวจสอบคุณภาพงาน

51. มีความสามารถในการประเมินผลงาน และนำข้อมูลจากการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารของหน่วยงาน

52. ให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานเท่าเทียมกัน และสนับสนุนให้ทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการบริหารหรือพัฒนาหน่วยงาน

53. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรโดยให้ยึดองค์กรเป็นหลัก

54. มีศิลป์ในการตำหนิและยกย่องสรรเสริญผู้ร่วมงาน

55. สามารถปฐมพยาบาลและฝึกหัดบุคลากรในหอผู้ป่วยได้

56. มีความสามารถในการผ่อนคลายสถานการณ์ ผ่อนคลายตนเองและผู้ร่วมทีม

57. มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร อัตรากำลัง วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ

ระดับสูง

58. เป็นผู้ประสานงานในทีมสุขภาพ และเป็นตัวกลางประสานระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้บริหาร

59. มีความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์ จัดทำแผนแม่บท แผนงาน โครงการ และแผนการปฏิบัติการได้อย่างเหมาะสม

60. มีความสามารถในการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empower) แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

61. นำแนวคิดทางการบริหารกลยุทธ์การบริหารใหม่ ๆ และแนวคิดเชิงธุรกิจมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและหน่วยงาน

62. นำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการพยาบาล

63. มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ

64. มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ และนำกลุ่มให้ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งได้

บรรลุลผล

65. มีศิลป์ในการประนีประนอม สามารถที่จะรับมือกับการต่อต้านได้

66. ยอมรับความสามารถและข้อจำกัดของตนเอง

67. มีความยืดหยุ่นและผ่อนปรน

68. มีความรู้ในทฤษฎีภาวะผู้นำและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง

69. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

70. เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ร่วมงาน แสดงศักยภาพในการทำงาน

71. มีจุดยืนของตนเอง แน่วแน่ในอุดมการณ์

72. สามารถสร้างวัฒนธรรมของทีม

73. มีความสามารถพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต และเตรียมรับสถานการณ์ได้ทันที่

74. มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสุขภาพทุกระดับ ตลอดจนการแบ่งปันแหล่งประโยชน์และการเสนอข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

75. ริเริ่มและสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสันติสุข และยกระดับคุณภาพชีวิต

76. ทำงานร่วมกับทีมสุขภาพและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

77. ส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์

78. มีความสามารถในการประสานประโยชน์ และสร้างเครือข่ายเพื่อประสานประโยชน์ในการ

ปฏิบัติงาน

79. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วิชาชีพและคุณค่าแห่งวิชาชีพให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม

80. มีทักษะการพูดในที่ชุมชน

81. มีจิตสำนึกในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของมวลชน

82. ทำประโยชน์เพื่อคนส่วนใหญ่ เพื่อสันติสุขของมนุษยชาติและมุ่งตอบสนองมวลชน

83. มีความสามารถทางภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีทั้งทางด้าน การพูด ฟัง อ่านและเขียน
84. อนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยของประเทศไทย
85. มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้กับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม
86. รู้จักคุณค่าของสารสนเทศและมีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศ
87. มีความสามารถในการใช้ระบบเครือข่ายข้อมูล (Internet) ในการติดต่อ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ทางการพยาบาล
88. มีความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือใหม่ ๆ และรู้จักประเมินผลกระทบของเทคโนโลยีต่อผู้ป่วย ครอบครัวและชุมชน
89. มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์
90. สอนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ แก่ผู้ร่วมงาน รวมทั้งการดูแล การเก็บบำรุงรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีเหล่านั้น
91. สามารถนำคอมพิวเตอร์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดระบบข้อมูลบุคลากร และนำมาใช้ประโยชน์ทางการพยาบาลได้
92. เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการรักษาสีงแวดล้อม และความสะอาดของสถานบริการสาธารณสุข บ้าน ชุมชน
93. มีความสามารถในการให้การพยาบาล เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับมลภาวะเป็นพิษใน ระยะวิกฤติและระยะต่อเนื่อง และป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อมได้
94. ให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดลอมที่มีผลต่อสุขภาพ การจัดสิ่งแวดลอมให้ถูกสุขลักษณะ และการพิทักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดลอมที่ดีแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ
95. มีความรู้ในเรื่องอนามัยสิ่งแวดล้อม มลภาวะเป็นพิษและผลเสียต่อภาวะสุขภาพของประชาชน
96. มีความรู้ความสามารถในการประเมิน และวินิจฉัยอาการผู้ใช้บริการที่เกิดจากมลภาวะเป็นพิษ
97. รณรงค์และร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนำขบวนการรีไซเคิลมาใช้
98. สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ รวมทั้งนำสถิติหรือปัญหาจากการปฏิบัติงานมาเป็นข้อมูลในการวิจัย
99. มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ วิจัยและคิดอย่างเป็นระบบ
100. มีความสามารถในการทำวิจัย
101. อ่านวิเคราะห์ผลงานวิจัยได้
102. มีจรรยาบรรณของนักวิจัย

103. นำผลการวิจัยมาเผยแพร่ลงในวารสาร หน่วยงาน เสนอต่อที่ประชุมวิชาการทั้งในและนอก
104. มีความรู้ด้านการวิจัยและวิธีวิจัย ระบบ ฐานนโยบายทิศทางการวิจัยของประเทศ ระบบ
สาธารณสุขและการพยาบาล
105. รักการแสดงความคิดเห็น ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์งานวิจัยจากผู้อื่น
106. ติดตามงานวิจัยทางการแพทย์ทั้งในและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ
107. มีจิตวิจัย (Research mind)
108. สร้างทีมวิจัยและเป็นผู้ร่วมทีมในการทำวิจัย
109. สร้างความเข้าใจให้ผู้ใช้บริการใช้สิทธิในการประกันสุขภาพ
110. ติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงนโยบายกองทุนประกันสังคมและการประกันสุขภาพ
111. ตระหนักถึงปัญหาการใช้ยาและเครื่องมือที่เกินความจำเป็น และหาแนวทางการแก้ไข
112. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและผลกระทบต่อสุขภาพ
113. นำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพยาบาลและการบริหารงาน
114. มีความรู้ด้านต้นทุน กำไร ความคุ้มค่าทางสุขภาพและรู้จักวิเคราะห์ประสิทธิภาพ และ
ประสิทธิผลของงาน
115. มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพการแข่งขันในด้านอุตสาหกรรมการรักษาพยาบาล และ
สามารถกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้ใช้บริการ
116. มีส่วนร่วมในการกำหนดราคาค่าบริการที่ทำให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรม
117. มีความรู้ในเรื่องงบประมาณของหน่วยงานและเศรษฐกิจของประเทศ
118. มีความสามารถในด้านการตลาด
119. สนับสนุนและยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยและการปกครองระบอบประชาธิปไตย
120. รู้กฎหมายวิชาชีพการพยาบาล รวมทั้งกฎหมายทั่วไปและกฎหมายครอบครัว
121. มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่สิทธิของพลเมืองเป็นอย่างดี
122. เข้าใจกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎข้อบังคับอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อ
การปฏิบัติงาน
123. ตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกคน และเป็นส่วนหนึ่ง
ของชีวิต
124. ติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ทั้งในและ
ต่างประเทศ
125. ศึกษานโยบายการปกครองทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาวิชาชีพการ
พยาบาล

126. ถ้ามีโอกาสควรลงสมัครเป็นนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนให้พยาบาลเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
127. สามารถวิเคราะห์ข่าว วิเคราะห์การเมืองและร่วมวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองได้
128. สามารถให้ข้อมูลแก่บุคคลเพื่อให้การสนับสนุนในทิศทางที่เรามุ่งหวัง (Lobbying)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยสรุปประเด็นอภิปรายได้ดังนี้

1) วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ในครั้งนี้ ศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟาย และได้ดำเนินการตามวิธีการวิจัยตามกระบวนการเทคนิคเดลฟาย โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มมาเป็นตัวอย่างประชากรในครั้งนี้อย่างชัดเจน และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการกำหนดสมรรถนะของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์โดยตรง ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้วางนโยบายการพยาบาลและผู้แทนองค์กรวิชาชีพ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพยาบาล กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการพยาบาล กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการปฏิบัติการพยาบาล นอกจากนี้ยังประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา มนุษยศาสตร์ แพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานิสิต หรือเป็นผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพการพยาบาล ดังที่สายหยุด นิยมวิภาต (2530 อ้างถึงในกุลยา ตันติผลาชีวะ, 2532 : 146) กล่าวว่า การกำหนดสมรรถนะควรเป็นหน้าที่หรือความเห็นของกลุ่มผู้ใช้ในเขตนั้นโดยตรง และในการเลือกผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาลและการศึกษาพยาบาล จำนวน 5 ท่าน เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติในการเป็นผู้เชี่ยวชาญการวิจัยครั้งนี้ นำมาจัดลำดับ เรียงเชิญผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ และวิธีการวิจัยด้วยตนเอง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเต็มใจ ตั้งใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 รอบ ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงและเชื่อถือได้สูง ทางด้านจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาค้างนี้มีทั้งหมด 23 ท่าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Macmillan (1971 อ้างถึงใน เกษม บุญอ่อน, 2522 : 27) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยแบบเดลฟาย พบว่า หากมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก

การสร้างแบบสอบถามทั้ง 3 รอบ ได้สร้างตามวิธีการสร้างแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคเดลฟาย และการได้มาซึ่งแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามรอบที่ 1 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาลและผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพยาบาล จำนวน 5 ท่าน มาประมวลเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 จำนวนรอบของการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้รวม 3 รอบ Rasp (1973 : 31 อ้างถึงในประยูร ศรีประสาธน์, 2532 : 54) และชนิษฐา วิทยานุมาส (2530 : 30) เสนอว่า จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 และรอบที่ 4 มีความแตกต่างกันน้อยมาก จึงตัดแบบสอบถามรอบที่ 4 ออก และเสนอผลการวิจัยจากคำตอบที่ได้ในรอบที่ 3 จากผลการ

วิจัยในครั้งนี้พบว่า การตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มีความแตกต่างกันน้อยและจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามรอบที่ 3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและทุกข้อความ จึงสามารถยุติการวิจัยได้ในรอบนี้และนำเสนอผลการวิจัยจากแบบสอบถามรอบที่ 3

2) ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 พบว่ามีสาระสำคัญและประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรมีบุคลิกภาพดังนี้คือ มีความมั่นคงทางอารมณ์และควบคุมอารมณ์ได้ดี สีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางเป็นมิตร ตรงต่อเวลา มีสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจแข็งแรง สมบูรณ์ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย เหมาะสม ถูกระเบียบ วาจาไพเราะ พูดจาฉะฉาน ชัดถ้อยชัดคำ กิริยามารยาทสุภาพ เรียบร้อย ปรับตัวได้ดีในทุกสถานการณ์ การวางตัว แสดงตนเหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ มีความอดทน อดกลั้น มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เพื่อพัฒนาตนเอง ลักษณะท่าทางกระฉับกระเฉง ว่องไว และมีชีวิตชีวา มีไหวพริบ ปฏิภาณดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพสง่างามเผย ภูมิฐาน เป็นที่ยอมรับ ดำรงชีวิต ชำรงรักษา และยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย และมีอารมณ์ขัน

บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อวิชาชีพการพยาบาลเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ผู้พบเห็น หรือผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ เชื่อถือ กล้าที่จะพูดคุยบอกอาการการเจ็บป่วย ความรู้สึก ความคิดเห็น รวมทั้งขอคำปรึกษาและความช่วยเหลือ ทำให้พยาบาลได้รับข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ให้บริการและวางแผนการพยาบาลได้ถูกต้องสอดคล้องกับความเจ็บป่วยและความต้องการ มีผลให้ผู้ให้บริการเกิดความพึงพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล และจากการศึกษาของราตรี แก้วนพรัตน์ (2538) พบว่า บุคลิกภาพสามารถพยากรณ์ความสำเร็จของการปฏิบัติวิชาชีพการพยาบาลได้ และการปฏิบัติการพยาบาลจะมีคุณภาพสูงได้พยาบาลต้องมีบุคลิกภาพดี โดยพบว่าพยาบาลที่มีบุคลิกภาพแสดงออก อารมณ์มั่นคงจะเป็นคนที่ชอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน มีความก้าวหน้า มีความอดทน สามารถปรับตัวเข้ากับลักษณะงานที่มีความเปลี่ยนแปลงและต้องดูแลผู้ป่วยที่มีความเจ็บปวดหลายประเภท ความวิตกกังวลของญาติ ตลอดจนถึงปัญหาต่าง ๆ ในการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงพยาบาลได้เป็นอย่างดี และจากการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การมีบุคลิกภาพสง่างาม ภูมิฐาน เป็นที่ยอมรับ การดำรงชีวิต ชำรงรักษา และยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย การวางตัว แสดงตนเหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ สีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางเป็นมิตร และตรงต่อเวลา เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นและเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อีกด้วย

ผลการวิจัยที่ได้ในการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับลักษณะที่สังคมคาดหวังในด้านบุคลิกภาพ (กรองไต่ อุณหสูต, 2539 : 39) คือ พุดจาไพเราะ มีความสุภาพสำรวม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความหนักแน่นทางอารมณ์ มีความอดกลั้น รู้จักให้อภัย และเสริมสร้างบุคลิกให้เหมาะสมอยู่เสมอ และยิ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) พบว่า บุคลิกภาพควรประกอบด้วย มีความเชื่อมั่นในตนเอง อารมณ์มั่นคงและควบคุมได้ดี ปรับตัวได้ดีในทุกสถานการณ์ สุภาพเรียบร้อยทั้งการแสดงออก คำพูด การแต่งกาย มีอารมณ์ขัน คล่องแคล่วว่องไว มีสุขภาพอนามัยดี เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนด้านสุขภาพอนามัย และมองโลกในแง่ดี

ประเด็นที่สำคัญพบว่า การมีอารมณ์ขัน เป็นบุคลิกภาพที่มีความจำเป็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) และลักษณะของพยาบาลที่มีคุณภาพตามแนวคิดของ Colorado Nursing Task Force (1988 : 6) เพราะลักษณะงานของพยาบาลเป็นงานที่ต้องกระทำและรับผิดชอบต่อชีวิตผู้ป่วยทำให้พยาบาลเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน อารมณ์ขันจะสามารถช่วยให้มีบรรยากาศการทำงานที่ดี เกิดความสนุกสนาน ลดความตึงเครียดในการทำงานและการเบียดเบียน อีกทั้งช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน และช่วยในการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วย ญาติ และพยาบาลได้เป็นอย่างดี และยังเป็นบทบาทอิสระที่พยาบาลสามารถนำมาใช้ร่วมกับการดูแลรักษาอื่น ๆ เพื่อเสริมให้การพยาบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย (อรวรรณ ศรียุคศุทธ, 2538 : 14 - 15) ประกอบกับโลกในยุคปัจจุบันและอนาคตจะมีการแข่งขันกันสูง และพบว่า ปัญหาสุขภาพในอนาคตจะมีประชาชนป่วยเป็นโรคเครียดและโรคทางจิตเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการมีอารมณ์ขันของพยาบาลจะช่วยลดภาวะเครียดของผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ แต่ในขณะเดียวกันพยาบาลจะต้องใช้อารมณ์ขันให้เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ด้วย

ทางด้านการดำรงชีวิต ช่างรักษาและยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย พบว่าจะมีความสำคัญอย่างมากในอนาคต ดังที่ไนซ์บิตต์และเอเบอร์ดีน (1990 : 169) กล่าวว่า เมื่อเราเฝ้าพัฒนาไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้น ก็จะต้องหาทางรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จะโดยทางศาสนา วัฒนธรรม ชาติ ภาษา หรือเชื้อชาติ จะเห็นว่าในปัจจุบันคนไทยรับค่านิยมและวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันทางรัฐบาล หน่วยงาน และสถานศึกษา ก็ได้เน้นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมากขึ้นเช่นกัน ทั้งทางด้านการแต่งกาย มารยาทไทย ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นคนไทยและชาติไทย แต่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้บางท่านมีความคิดเห็นว่าในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า ถ้าดำรงชีวิตยึดมั่นในวัฒนธรรมไทยแต่เพียงอย่างเดียว จะทำให้ล้าหลังได้ จึงเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมสากลมากขึ้น ดังนั้นสถาบันการศึกษาพยาบาลจะต้องปลูกฝังทางด้านวัฒนธรรมไทยให้กับบัณฑิตพยาบาล และเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มีลักษณะเป็นแบบ

สากลได้ บัณฑิตพยาบาลจะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมสากล และมีความสามารถในการเลือกรับวัฒนธรรมสากล ในส่วนที่ตีมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยอีกด้วย

บุคลิกภาพที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกอนาคตที่มีลักษณะไร้พรมแดน และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายและรวดเร็วในทุกด้าน คือ การปรับตัวได้ดีในทุกสถานการณ์ บัณฑิตพยาบาลทุกคนควรตระหนักถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาล โดยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา พร้อมทั้งจะปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกด้าน (สิระยา สัมมาวาจ, 2538 : 55) สอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson (1995 : 53) ที่ได้เสนอนักการศึกษาพยาบาลจะต้องเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้มีความสามารถในการให้การดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาซับซ้อนแล้วยังต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถให้บริการที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ทอффเลอร์ (1980 : 317) กล่าวว่า บุคลิกภาพที่คลื่นลูกที่สามต้องการมากขึ้น คือ คนที่รับผิดชอบ เข้าใจงานของตน สามารถปฏิบัติงานใหญ่ได้ สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี และปรับตัวให้เข้ากับคนรอบข้างได้ดี คนยุคใหม่ต้องเป็นคนที่ยืดหยุ่น มีความเป็นตัวของตัวเอง และภูมิใจในวิธีการของตนที่แตกต่างจากของคนอื่น

จะเห็นว่าบุคลิกภาพมีความสำคัญ และการมีบุคลิกภาพดีสามารถพัฒนาและฝึกฝนได้ (ฉวีวรรณ โพธิ์ศรี, 2537 : 6) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน อาจารย์พยาบาลจะต้องพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาลควบคู่ไปด้วย และควรส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลได้รับการพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพอย่างต่อเนื่อง เพราะการศึกษาที่จะให้เกิดผลที่แท้จริงตามแนวคิดของสมชาย รัชมนันท์กุล (2528 : 118) จะต้องเป็นการศึกษาที่เพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้น ๆ ในทุกด้าน ทางด้านบุคลิกภาพจะต้องพัฒนานักศึกษาให้มีการปรับตัวได้ดี มีความมั่นคงในจิตใจ ควบคุมอารมณ์ได้ดี และมีสุขภาพสมบูรณ์ ซึ่งการมีสุขภาพแข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับพยาบาลเพราะพยาบาลจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านสุขภาพ ทำให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและผู้ใช้บริการเกิดความเชื่อถืออีกด้วย

2. สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย ปฏิบัติการพยาบาลด้วยความมีสติรอบรู้เชื่อมั่น และมีวิจารณ์ญาณรอบคอบ มีทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดีและปฏิบัติการพยาบาลอย่างนุ่มนวล และมีศิลปการพยาบาล ปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ ปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงความต้องการ ความพึงพอใจ สิทธิของผู้ใช้บริการ คัดค้านความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน สามารถให้การพยาบาลในบทบาทอิสระแก่ผู้ใช้บริการภายใต้ขอบเขตบทบาทของวิชาชีพ กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพและจริยธรรม มีทักษะในการสังเกตและสามารถประเมิน

ปัญหาสุขภาพและความต้องการการพยาบาลของผู้ป่วยได้อย่างครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ปฏิบัติการพยาบาลครอบคลุมบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การป้องกันโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ใช้บริการ สามารถให้บริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการพยาบาล รักษามาตรฐานการพยาบาลและคุณภาพการพยาบาลอย่างเคร่งครัด สามารถให้การพยาบาลด้วยเทคนิคปลอดภัยและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค วางแผนการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลและเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนดูแลสุขภาพของตนเอง ปฏิบัติการพยาบาลตามแผนการพยาบาลครอบคลุมการพยาบาลแบบองค์รวม สามารถคาดการณ์และจัดการกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีความปลอดภัยกับชีวิตผู้ป่วย มีทักษะในการบันทึกทางการพยาบาล ประเมินผลการพยาบาลได้และปรับปรุงแผนการพยาบาลให้เหมาะสมกับสภาพของผู้ใช้บริการอยู่เสมอ บูรณาการความรู้และประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล หลักการ และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติการพยาบาล มีความสามารถในการพยาบาลทั่วไป และสามารถพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางได้ พัฒนาหลักการ รูปแบบ และเทคนิคการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย เหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์กับสาธารณสุขของสังคม สามารถพิทักษ์สิทธิ์และผลประโยชน์ของผู้ใช้บริการ สร้างความรู้สึกและบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้ป่วย มีความรู้เรื่องยา ทั้งสรรพคุณและผลข้างเคียงของยาที่ใช้ในการรักษา รู้จักใช้และผสมผสานภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการดูแลสุขภาพแนวใหม่เข้าด้วยกันในการส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูจากความเจ็บป่วย สามารถให้การพยาบาลข้ามวัฒนธรรมและยอมรับความเชื่อในเรื่องการรักษาพยาบาล วัฒนธรรม และค่านิยมของผู้ป่วยแต่ละราย มีความสามารถในการให้การดูแลผู้ป่วยที่มีแนวโน้มปัญหาสุขภาพในอนาคต เช่น ผู้สูงอายุ โรคเรื้อรัง โรคที่เกิดจากพฤติกรรมการกินไม่ถูกต้อง โรคเอดส์ โรคติดเชื้ออุบัติเหตุ และดูแลผู้ป่วยที่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนโครงการสุขภาพดีถ้วนหน้าและนโยบายทางด้านสุขภาพ และความสามารถในการสัมผัสจิตวิญญาณของผู้ป่วยและครอบครัว

สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของการพยาบาล และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของวิชาชีพได้ชัดเจน ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวโน้มลักษณะการปฏิบัติการพยาบาลในอนาคต โดยมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

ทางด้านบทบาทการพยาบาลจะยังครอบคลุมด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ใช้บริการ ซึ่งบทบาทการพยาบาลทั้ง 4 มิติดังนี้ยังคงเป็นบทบาทหลักของพยาบาลทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่แนวโน้มในอนาคตจะมีการเน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคมามากขึ้นเพื่อส่งเสริมนโยบายสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2543 ขององค์การอนามัยโลก และวิสัยทัศน์คนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนาในอนาคตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 รวมทั้งการสาธารณสุขมูลฐานที่เน้นการพึ่งตนเองของประชาชน ซึ่งเป็นนโยบายเชิงรุกของกระทรวงสาธารณสุข

ในการปรับทิศทางพัฒนาสาธารณสุขในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 8 โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค เพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพดีทั้งกายและจิต และส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชน (กรองไต่ อุณหสุต, 2539 : 40) Gibson (1990 อ้างถึงในศิริพร ตันติพิบูลวินัย, 2538 : 1) เชื่อว่าภารกิจหลักของพยาบาลคือ งานป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นงานที่พยาบาลสามารถทำได้เองอย่างเป็นอิสระ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพยาบาลไทย ปี 2020 ของศิริพร ตันติพิบูลวินัย (2539 : 6) ที่เสนอว่า ความเจ็บป่วย โรคที่เกิดจากพฤติกรรม วิธีการดำเนินชีวิต และโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นกับคนทุกเพศทุกวัย งานพยาบาลจะต้องเน้นไปที่การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ และการให้บริการจะออกไปสู่บ้านและชุมชนมากขึ้น บทบาทของพยาบาลจะมีความเป็นอิสระมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของพวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2539 : 5 - 6) ที่ได้เสนอจุดเปลี่ยนของงานบริการพยาบาลในศตวรรษที่ 21 จะมุ่งเป้าหมายการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและความเจ็บป่วย จึงต้องรุกเข้าสู่บ้านและครอบครัวในรูปแบบของการบริการดูแลที่บ้าน และดูแลประชาชนเป็นรายบุคคลเพื่อประสิทธิผลของการรักษาพยาบาลและลดค่าใช้จ่าย ดังนั้นในการจัดการศึกษาพยาบาลจะต้องเน้นให้นักศึกษาได้เข้าถึงประชาชนในบ้านและชุมชน เพื่อส่งเสริมบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค โดยอาจจัดในรูปแบบการออกเยี่ยมบ้าน การตรวจสุขภาพในชุมชน หรือฝึกปฏิบัติในคลินิกสุขภาพเด็กดี สอดคล้องกับแนวคิดในการปรับหลักสูตรใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21 ของ Halstead และคณะ (1996) ที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและเทคโนโลยี ทำให้ลักษณะปัญหาสุขภาพในอนาคตเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์จะต้องมีความสามารถในการให้การดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพในอนาคตได้ เช่นผู้สูงอายุ โรคเรื้อรัง โรคที่เกิดจากพฤติกรรมการบริโภคไม่ถูกต้อง โรคเอดส์ โรคติดเชื้อ และดูแลผู้ป่วยที่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะในข้อนี้สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของ American Association of College of Nursing (1993) ที่ได้เสนอให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมสุขภาพและปัญหาสุขภาพในอนาคตดังกล่าว จะเห็นว่าหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีในต่างประเทศจะให้ความสำคัญกับการพยาบาลผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก (Johnson, 1995 ; Beddome et al., 1995) เพราะในปัจจุบันและอนาคตผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมาเนื่องจากข้อจำกัดในการดูแลตนเองและการเสื่อมถอยทั้งทางร่างกาย และจิตสังคม พยาบาลจึงต้องให้ความสนใจและปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติการพยาบาลให้ครอบคลุม และตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (สมพันธ์ หิญาชิระนันท์, 2539 : 2) จากการวิเคราะห์ทางด้านการศึกษาพยาบาลผู้สูงอายุของ วิไลวรรณ ทองเจริญ (2539 : 15) พบว่าไม่ได้มีการเตรียมพยาบาลเฉพาะสำหรับการพยาบาลผู้สูงอายุ

ทำให้พยาบาลขาดความรู้ ความเข้าใจต่อผู้สูงอายุและให้การพยาบาลอย่างไม่มีประสิทธิภาพ จึงได้ให้ข้อเสนอแนะทางด้านการศึกษพยาบาลว่า ควรจัดให้มีการเรียนเนื้อหาสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะแยกออกจากวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ และการเรียนการสอนต้องเน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้สามารถให้การพยาบาลผู้สูงอายุได้ในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการให้การพยาบาลข้ามวัฒนธรรมและยอมรับความเชื่อ วัฒนธรรม และค่านิยมในเรื่องการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยแต่ละรายมีความจำเป็นในระดับมาก เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันและอนาคตเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็ว ประกอบกับการย้ายถิ่นฐานและลักษณะสังคมในอนาคตจะมีลักษณะแบบย่อยแยก ทำให้มีคนที่ต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมเข้ามาอยู่รวมกันมากขึ้น บัณฑิตพยาบาลจำเป็นต้องมีความสามารถในการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของศิริพร จีรวัดน์กุล (2538 : 15) ที่เสนอว่า พยาบาลจะต้องให้บริการพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการต่างวัฒนธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นความจำเป็นอย่างรีบด่วนที่พยาบาลจะต้องให้ความสนใจมิติทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความเจ็บป่วยทั้งวัฒนธรรมของพยาบาลและผู้ใช้บริการ หลักสูตรการศึกษาพยาบาลในต่างประเทศก็ได้มีการให้ความสำคัญกับสมรรถนะทางด้านวัฒนธรรม (Cultural competence)

Campinha-Bacott , yahle และ Langenkamp (1996 : 63) กล่าวว่า สมรรถนะทางด้านวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้การพยาบาล โดยมีแนวคิดว่าเป็นการบูรณาการความรู้ เจตคติ และทักษะที่เน้นการติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการที่ต่างวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (American Academy of Nursing, 1993 cited in Andrews and Boyle, 1995 : 54) Leininger (1967 : 37 cited in Campinha-Bacott et al.,1996 : 63) กล่าวว่า การยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างเป็นส่วนสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการให้บริการพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและมีผลต่อความคิด การกระทำ ความรู้สึก และโดยเฉพาะภาวะสุขภาพ นักการศึกษาพยาบาลได้เสนอให้เพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาพยาบาลในอนาคตและได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้วย (American Association of College of Nursing, 1993 ; Beddome et al.,1995 ; Duffy et al., 1995 ; Johnson, 1995) และจากการศึกษาของ Halstead และคณะ (1996) ได้กำหนดให้บัณฑิตพยาบาลต้องเป็นผู้มีสมรรถนะทางด้านวัฒนธรรมด้วย ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจะต้องมีการจัดการเรียนการสอน และเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้มีความสามารถทางด้านนี้เป็นอย่างดีด้วย

การปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงความต้องการ ความพึงพอใจ สิทธิของผู้ใช้บริการ คักดีศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนมีความจำเป็นในระดับมากที่สุด เนื่องจากสังคมปัจจุบันและอนาคตจะมีลักษณะสังคมแบบย่อยแยกและเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ประกอบกับประชาชนมีความรู้และให้ความสนใจทางด้านสุขภาพมากขึ้น การพยาบาลในอนาคตจะต้องคำนึงถึงการพยาบาลเป็นรายบุคคลโดยให้ความสำคัญกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์การพยาบาลไทยปี 2020 ของสายหยุด นิยมวิภาต (2539 : 4) ที่เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบริการพยาบาลที่จะต้องมีความยืดหยุ่นมาก ฉับไว สนองความต้องการของกลุ่มคนและปัจเจกบุคคลมากขึ้น และจากแนวคิดจุดเปลี่ยนงานบริการพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ของพวงรัตน์ บุญญาบุรุษ (2539 : 6) เสนอว่างานบริการพยาบาลต้องมุ่งเป้าหมายที่ผู้ใช้บริการหรือลูกค้า จึงต้องพิจารณาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ

เนื่องจากในปัจจุบันทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับปัญหาสิทธิมนุษยชน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม ความเสมอภาคในสังคม สิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพ สมาคมโรงพยาบาลอเมริกันจึงได้กำหนดสิทธิของผู้ป่วยขึ้น และได้กำหนดให้ผู้ป่วยและบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้ป่วยต้องรับรู้ และยึดถือเป็นหลักในการรับและให้บริการสุขภาพตรงตามสิทธิที่พึงมี (American Hospital Association, 1972 อ้างถึงใน ฟารีดา อิบราฮิม, 2538 : 248) ดังนั้นในการปฏิบัติการพยาบาลจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ใช้บริการด้วย นอกจากนี้พยาบาลยังจะต้องมีความสามารถในการพิทักษ์สิทธิ์และผลประโยชน์ของผู้ป่วยตามสิทธิของผู้ป่วยอีกด้วย ดังที่ฟารีดา อิบราฮิม (2538 : 247) กล่าวว่า พยาบาลจะต้องปฏิบัติบทบาทผู้แทนผู้ป่วย โดยจะต้องให้การปกป้องหรือปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ สิทธิ และความพึงพอใจของผู้ป่วย สมรรถนะในข้อนี้ยังสอดคล้องกับข้อบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2530 และจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2528 ซึ่งพยาบาลทุกคนจะต้องยึดเป็นหลักในการปฏิบัติการพยาบาลอีกด้วย ดังนั้นสถาบันการศึกษาพยาบาลจะต้องเตรียมบัณฑิตพยาบาลในอนาคตให้สามารถให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการโดยคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และสามารถพิทักษ์สิทธิ์และผลประโยชน์ให้กับผู้ใช้บริการได้

ความสามารถในการสัมผัสจิตวิญญาณของผู้ป่วยและครอบครัว เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นในระดับมาก และเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้กล่าวว่า ความสามารถในการสัมผัสจิตวิญญาณเป็นหัวใจสำคัญของการพยาบาล ทำให้เข้าใจผู้ป่วยและครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับโลกในปัจจุบันและอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและต้องการแสวงหาความหมายในชีวิตมากขึ้น ทอฟฟเลอร์ (1980 : 300) กล่าวว่า ในการสร้างชีวิตที่สมบูรณ์และภาคภูมิใจที่ปกติสำหรับอารยธรรมใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องตระหนักในความต้องการพื้นฐาน 3 ประการของมนุษย์คือ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ความต้องการโครงสร้างหรือ

หลักแห่งชีวิตของตน และความต้องการความหมาย ความรู้สึกว่าชีวิตมีความหมายสอดคล้องกับ สมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลที่ผู้ให้บริการต้องการในการปฏิบัติการพยาบาล (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะพยาบาลศาสตร์, 2536 : 110) และแนวคิดทฤษฎีการพยาบาลของ Watson (1988) ที่ให้ความสำคัญกับการดูแลมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ ซึ่ง Watson เชื่อว่าจิตวิญญาณจะครอบครองร่างกายของคน ๆ นั้น การดูแลของพยาบาลจะช่วยป้องกันและรักษามนุษยชาติโดยการช่วยบุคคลให้ค้นพบความหมายในการเจ็บป่วยควบคุมตนเองและเยียวยาตนเอง นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาพยาบาลในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณโดยได้เพิ่มในเนื้อหาหลักสูตรการพยาบาลอีกด้วย (Johnson, 1995)

ความสามารถในการให้การพยาบาลในบทบาทอิสระแก่ผู้ให้บริการ ภายใต้ขอบเขตบทบาทของวิชาชีพ กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพและจริยธรรม เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาพยาบาลในอนาคตของละออ หุตางกูร (2534) ที่ได้เสนอการจัดการศึกษาพยาบาลเพื่อพัฒนาอิสรภาพในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล เพราะจะช่วยให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจบทบาทหน้าที่ของวิชาชีพการพยาบาลชัดเจนขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นที่ผลักดันให้พยาบาลคิดค้น สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของบริการวิชาชีพให้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันนี้ประชาชนมีการศึกษาดีขึ้นและมีความรู้ทางสุขภาพมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายหรือการฟ้องร้องมากขึ้น ดังนั้นพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลจะต้องยึดกฎหมายวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและจริยธรรมเป็นหลัก องค์กรวิชาชีพการพยาบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในด้านนี้ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ National League for Nursing (1987 cited in Halstead and Billings, 1995 : 259) ได้กำหนดให้พยาบาลปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ จริยธรรมและกฎหมายวิชาชีพ และในหลักสูตรการจัดการศึกษาพยาบาลทั้งในและต่างประเทศก็ได้กำหนดสมรรถนะในข้อนี้ไว้เป็นคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาอีกด้วย (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข, 2537 ; Beddome et al., 1995 ; Duffy et al., 1995 : 776)

จากผลการวิจัยสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล จะเห็นว่าบทบาทที่ท้าทายอาจารย์พยาบาลเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนากลยุทธ์การสอน และเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้มีสมรรถนะทางด้านนี้ ตรงกับความต้องการของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอนาคต นอกจากนี้สมรรถนะทางด้านการปฏิบัติการพยาบาลจะต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดความเชี่ยวชาญมากขึ้นหลังสำเร็จการศึกษาแล้วอีกด้วย ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้เสนอว่า สมรรถนะบางข้อเมื่อจบการศึกษาพยาบาลจะทำได้ในระดับดีและควรพัฒนาสูงขึ้นตามประสบการณ์ เช่น ปฏิบัติการพยาบาลด้วยความมีสติ รอบรู้ เชื่อมมันและมีวิจรรณญาณรอบคอบ มีทักษะการปฏิบัติเป็นปกติและปฏิบัติการพยาบาลอย่างนุ่มนวล และมีศิลปการพยาบาล มีความสามารถในการให้การดูแลผู้ป่วยที่มีแนวโน้มปัญหาสุขภาพในอนาคต และปฏิบัติการพยาบาล

โดยคำนึงถึงความต้องการ ความพึงพอใจ สิทธิของผู้ใช้บริการ คัดดีศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคใน สิทธิมนุษยชน

3. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิต ทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง หน้าที่และวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในศาสนา คุณความดี ไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และหน้าที่ มีความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ จริยธรรม ศีลธรรม มีความปรารถนาที่จะช่วยผู้อื่นให้ พ้นทุกข์ มีความละเอียดรอบคอบ มีการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม รู้จักพิจารณาและเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูก สิ่งที่ควร มีความเอื้ออาทรต่อผู้ให้บริการ มีระเบียบวินัย มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและศรัทธาในวิชาชีพการ พยาบาล มีความรักความเมตตาต่อบุคคลอื่น พร้อมทั้งจะให้การช่วยเหลือและเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ให้บริการ โดยไม่หวังผลตอบแทน มีความกตัญญูรู้คุณ ใช้เหตุผลและตัดสินใจทางจริยธรรมได้อย่างมีเหตุผล เหมาะสม เคารพสิทธิและเสรีภาพของมนุษยชน มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์เพียรอุทิศเวลาให้แก่งาน ไม่กล่าวเท็จหรือกล่าวร้ายผู้อื่น ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ มีความเสียสละ และมีความ จงรักภักดีต่อหน่วยงานและองค์กร

สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิชาชีพการ พยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องกระทำและรับผิดชอบต่อชีวิตผู้ป่วย ซึ่งพยาบาลทุกคนเชื่อว่าจริยธรรมมีความสำคัญ สูงสุดต่อการสร้างและควบคุมคุณภาพการพยาบาล (ละออ หุตางกูร, 2536 : 1) ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้อง กับความคาดหวังสมรรถนะของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะพยาบาลศาสตร์, 2536 : 133 - 134) การศึกษาลักษณะพยาบาลที่สังคมคาดหวังในด้านจรรยาบรรณวิชาชีพของ กรองได อุดมhusut (2539) และการศึกษาของวันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของละออ หุตางกูร (2536 : 4) ที่กล่าวว่าคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนา ได้แก่ เมตตาธรรมและ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความยุติธรรม ความละเอียดรอบคอบ (ทรีโอตัมปะ) และกตัญญูตาธรรม ลิวลี คิริไล (2537 : 64) ได้เสนอจริยธรรมสากลของแพทย์และพยาบาล ประกอบด้วย ความเมตตาสงสาร (Compassion) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) ความเข้าใจและเห็นใจ (Sympathy) และความ เอื้ออาทร (Caring) และจากสมรรถนะที่ได้มีประเด็นสำคัญในอนาคต ดังนี้

การใช้เหตุผลและการตัดสินใจทางจริยธรรมได้อย่างมีเหตุผล มีความจำเป็นใน ระดับมาก เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านทางการแพทย์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมตาม มาอย่างมากมาย เช่น การทำแท้ง การเปลี่ยนถ่ายอวัยวะ โดยเฉพาะแนวโน้มในอนาคต พันธุศาสตร์ วิศวกรรมจะมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก และได้นำมาใช้ในการรักษาของแพทย์ เช่น การถ่ายยีน การวิจัย

ด้วยการทดลองต่อมนุษย์ ประเด็นเหล่านี้ยังเป็นข้อขัดแย้งและนำไปสู่ปัญหาจริยธรรม บัณฑิตพยาบาลในอนาคตจึงต้องมีความสามารถในการใช้เหตุผลตัดสินปัญหาทางจริยธรรม สอดคล้องกับความคาดหวังสมรรถนะของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะพยาบาลศาสตร์, 2536 : 134) และ American Association of College of Nursing (1993) ได้กำหนดให้เป็นคุณสมบัติที่บัณฑิตพยาบาลในศตวรรษที่ 21 จะต้องมียกด้วย

มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและศรัทธาในวิชาชีพการพยาบาลเป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นในระดับมากที่สุด ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้เสนอว่า ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและศรัทธาแล้วจะทำให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสามารถเต็มที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) และแนวคิดจรรยาบรรณวิชาชีพของรัตนา ทองสวัสดิ์ (2537 : 8) เนื่องจากการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพจะทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและมีความสุขในการเรียนรู้ มีแรงจูงใจในการศึกษาและการปฏิบัติงาน ทั้งยังได้ผู้ปฏิบัติที่พร้อมไปด้วยประสิทธิภาพ (กรองไต่ อุณหสูต, 2539 : 41) เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และทำให้การปฏิบัติการพยาบาลมีคุณภาพ รวมทั้งยังช่วยลดภาวะการขาดแคลนพยาบาลเนื่องจากการลาออก หรือการเปลี่ยนงานอีกด้วย สุคนธ์ ไช้แก้ว (2539 : 96) กล่าวว่านักศึกษาพยาบาลในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่รักวิชาชีพการพยาบาล ที่เลือกเรียนเพราะอิทธิพลของบิดา มารดา คนในครอบครัว ตามเพื่อน หรือคะแนนสอบคัดเลือกไม่สูงมากนัก ดังนั้นเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์พยาบาลจะต้องหาวิธีการคัดเลือกนักศึกษาพยาบาลที่มีใจรักในวิชาชีพการพยาบาล และปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพตั้งแต่เข้าเรียน และตลอดการเรียนจนจบหลักสูตร รวมทั้งเป็นหน้าที่ของผู้อยู่ในวิชาชีพทุกคนที่จะต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์คุณค่าแห่งวิชาชีพและรักษาภาพลักษณ์ของวิชาชีพเพื่อให้สังคมยอมรับ ให้เกียรติและยกย่องวิชาชีพ จะทำให้นักศึกษารู้สึกภาคภูมิใจและต้องการเป็นสมาชิกของวิชาชีพ

จะเห็นว่าถึงแม้โลกในปัจจุบันและอนาคต จะมีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากก็ตาม แต่คุณธรรม จริยธรรมก็ยังคงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับวิชาชีพการพยาบาลที่อาจารย์พยาบาลจะต้องพัฒนาและปลูกฝังบัณฑิตพยาบาลให้มีคุณธรรม จริยธรรมทั้งในการประกอบวิชาชีพและการดำเนินชีวิต และควรจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเมื่อจบการศึกษาแล้วอีกด้วยสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า การดำเนินชีวิตที่ถูกที่ควร รู้จักพิจารณาและเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ควรทำ สิ่งที่ถูก เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. สมรรถนะด้านวิชาการ

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านวิชาการของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย มีความรู้ในหลักการพยาบาล ทฤษฎีการพยาบาล และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างแม่นยำ มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความใฝ่รู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการให้คำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ ญาติ ผู้ร่วมงานและทีมสุขภาพ รู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการพยาบาล ริเริ่มค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ในด้านการพยาบาล อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง พัฒนาความเป็นเลิศทางด้านวิชาชีพการพยาบาล มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการดูงาน อบรม เข้าร่วมประชุมวิชาการ เป็นวิทยากรและศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิทางการพยาบาล สอน ให้คำแนะนำและถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ให้กับผู้ใช้บริการ ประชาชน ทีมสุขภาพ เพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล้าเสนอความคิดเห็นต่อสังคมบนพื้นฐานของความเป็นนักวิชาการ ติดตามข่าวสารและก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเมือง วิทยาการทางการแพทย์ ปัญหาสุขภาพในอนาคตและพันธุศาสตร์วิศวกรรม มีการจัดทำผลงานทางวิชาการ สามารถนำเสนอและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ มีความรู้และความเข้าใจในการจัดรูปแบบการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนตามนโยบายการพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการจัดโปรแกรมการศึกษา อบรม ดูงาน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา สามารถสร้างบรรยากาศทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม ระบุแนวโน้มของความเจ็บป่วย และพัฒนากลยุทธ์การป้องกันความเจ็บป่วยของผู้ใช้บริการ และรู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการพยาบาล

สมรรถนะด้านวิชาการมีความสำคัญ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าการพยาบาลเป็นวิชาชีพ เนื่องจากใช้วิธีการแห่งปัญญาในการประกอบอาชีพ โดยมีการใช้องค์ความรู้เป็นพื้นฐานในการสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม ในการตัดสินใจหรือให้เหตุผลที่จะตัดแปลงความรู้ให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ วิชาชีพการพยาบาลใช้ความรู้จากความชำนาญเฉพาะทาง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้กระบวนการคิดด้านตรรกวิทยาอย่างมีเหตุผล (รัตนา ทองสวัสดิ์, 2537 : 4 - 5) จากผลการวิจัยทางด้านสมรรถนะด้านวิชาการ จะเห็นว่าบัณฑิตพยาบาลนอกจากจะมีความรู้ในศาสตร์การพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะต้องมีความรู้รอบตัว มีการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต โดยมีประเด็นที่สำคัญในอนาคตดังนี้

การติดตามข่าวสาร และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเมือง วิทยาการก้าวหน้าทางการแพทย์ ปัญหาสุขภาพในอนาคตและพันธุศาสตร์วิศวกรรม เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นอย่างมากในอนาคต เนื่องจากโลกในปัจจุบันและอนาคตมีลักษณะไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจากที่ใดหรือด้านใดจะกระทบต่อทุกประเทศ ทุกองค์กร และทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพ นโยบายทางสาธารณสุข และ

วิชาชีพการพยาบาล ดังนั้นพยาบาลจะต้องรอบรู้และติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อคาดการณ์แนวโน้ม และเตรียมหาวิธีการที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางพันธุศาสตร์ วิศวกรรม ซึ่งมีความก้าวหน้ารวดเร็วมากและมีความสำคัญในอนาคตโดยนำมาใช้ในการป้องกันโรคและรักษาโรค บัณฑิตพยาบาลทุกคนควรจะต้องติดตามความก้าวหน้าในด้านนี้ พร้อมทั้งวางแผนและเตรียมพยาบาลให้พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงการรักษาด้วยวิธีนี้ (วิมลรัตน์ ภูวราชูฒิพานิช, 2538) ประกอบกับบัณฑิตพยาบาลเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมย่อมจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยตรงด้วย จึงจะต้องมีการเตรียมตนเองให้พร้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ความรู้ให้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพและประชาชนได้ ซึ่งสมรรถนะในข้อนี้สอดคล้องกับคุณสมบัติของพยาบาลในยุคโลกาภิวัตน์ของอ่าพล จินดาวัฒนะ (2538 : 3) ที่จะต้องมีความรอบรู้ในวิชาชีพการพยาบาลแล้วยังต้องรู้ กว้าง กว้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีกด้วย

สอน ให้คำแนะนำ และถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ให้กับผู้ใช้บริการ ประชาชน ที่มีสุขภาพ เพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีทักษะในการให้คำปรึกษาแก่ ผู้ใช้บริการ ญาติ ผู้ร่วมงานและที่มีสุขภาพ เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญในระดับมากในอนาคต เนื่องจาก โรคในอนาคตจะเน้นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ประกอบกับประชาชนจะเน้นการพึ่งตนเองตามนโยบายการดูแลสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า จะเห็นว่าในปัจจุบันประชาชนมีความรู้ทางสุขภาพดีขึ้น จากการติดตามข่าวสารทางสุขภาพ ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ และอินเทอร์เน็ต และมีความสนใจในการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดีขึ้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพยาบาล โดยจะต้องเน้นการสอน ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาทางด้าน สุขภาพแก่ผู้ใช้บริการ และประชาชนเป็นรายบุคคลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของพยาบาลในอนาคตที่ เน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และขอบเขตของการพยาบาลในการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาล ในอนาคตที่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฏิบัติการพยาบาลขององค์การอนามัยโลกกำหนด (1995 อ้างถึงใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2539 : 197) กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2539 : 69) กล่าวว่า ความต้องการดูแลสุขภาพ ของประชาชนในศตวรรษที่ 21 จะมีสูงขึ้น ความต้องการบุคลากรพยาบาลจะสูงมากกว่าในอดีต พยาบาลจะ กลายเป็นบุคคลที่จะต้องเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับสิทธิของมนุษย์ด้านสุขภาพ การดูแล และการ จัดการสุขภาพของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องในขณะที่เขาจะเป็นผู้ดูแลตนเอง และเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านสื่อสาร ทำให้คนจากทั่วโลกสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้พยาบาลสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศได้ง่ายและรวดเร็ว เป็น ผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลให้มีความเป็นสากล ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจะต้องผลิตบัณฑิตพยาบาล ให้มีสมรรถนะในด้านนี้เป็นอย่างดีด้วย

ความใฝ่รู้ ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดชีวิต เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในอนาคต เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่า วิชาความรู้ในโลกนี้มีมากมายหลายแขนง และมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ โดยจะมีการพบข้อค้นพบหรือทฤษฎีใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนการสอนในระยะเวลา 4 ปีหรือในสถานศึกษาเท่านั้นย่อมไม่เพียงพอ ลิปปพันธ์ เกตุทัต (2538 : 110) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นหัวใจของโลก ไม่ใช่องค์ความรู้ แต่การศึกษาในปัจจุบันไปเน้นที่องค์ความรู้ จึงควรเน้นวิธีหาความรู้และกระบวนการเรียนรู้ ส่วนองค์ความรู้ที่เขามีอยู่แล้วก็ต้องรู้เพิ่มไปจากนั้นไม่ใช่เริ่มต้นใหม่ ดังนั้นการเรียนรู้และวิธีการแสวงหาความรู้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ บัณฑิตพยาบาล จะต้องใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต เพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน หน่วยงาน และวิชาชีพการพยาบาลให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น สอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนของกรองไค อุณหสูต (2539 : 41) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้และสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับแนวคิดของนักคิดในแนวอเมริกันในการสร้างประชาชนให้เป็นพลเมืองโลก (อ้างถึง ในเกษม วัฒนชัย, 2538 : 5) และคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพในปีค.ศ 2020 ของอำพล จินดาวัฒนะ (2539 : 29) ที่กล่าวว่า พยาบาลควรจะมีทักษะในการเรียนรู้ (Learning skill) โดยเน้นความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และได้มีการกำหนดสมรรถนะในข้อนี้ไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาพยาบาล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอีกด้วย (Hill et al.,1994 : 224)

การรู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการพยาบาล เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นในระดับมากในอนาคต เนื่องจากโลกในปัจจุบันและอนาคตเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสาร ทำให้มีข้อมูลข่าวสารจากทั่วโลกและทุกวงการแลกเปลี่ยนกันอย่างมาก โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตจะทำให้ผู้ใช้ข้อมูลขาดความพินิจพิเคราะห์ข้อมูลให้ถี่ถ้วนก่อนที่จะสรุปนำไปใช้ ทำให้ความรู้ที่ได้มาเป็นความรู้ที่เกิดจากการด่วนสรุป นำไปใช้อย่างผิด ๆ ขาดความสำนึกทางจริยธรรม และการพัฒนาสร้างสรรค์จินตนาการ (ปนัดดา ปริญญา, 2539 : 3) ดังนั้นจะต้องพัฒนาบัณฑิตพยาบาลในอนาคตให้สามารถเลือกสรรข้อมูลที่มีประโยชน์ ภายใต้จริยธรรมและจินตนาการสร้างสรรค์ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการพยาบาล สอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนของกรองไค อุณหสูต (2539 : 41) ที่เน้นให้ผู้เรียนเลือกวิเคราะห์ข้อมูลได้ และสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตในยุคสารสนเทศของ เกษม วัฒนชัย (2538 : 8) ที่เสนอว่า บัณฑิตจะต้องมีความสามารถในการรับรู้และเลือกสรรข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อำพล จินดาวัฒนะ (2538 : 3) เสนอคุณสมบัติของพยาบาลในยุคโลกาภิวัตน์ว่าจะต้องมีความสามารถรับผิดชอบ ตัดบางส่วนทิ้ง เก็บบางส่วนไว้ สามารถแปล วิเคราะห์ และรู้เท่าทันข้อมูล สามารถติดตามและเลือกมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

การจัดทำผลงานวิชาการและสามารถนำเสนอ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นอย่างมากในอนาคต เนื่องจากงานวิชาการเป็นการแสดงออกถึงความเป็นนักวิชาการ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการพยาบาล เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการพยาบาลในเชิงวิชาการ ทำให้พยาบาลได้รับความก้าวหน้าของหน่วยงานอื่น ช่วยให้มีการสืบทอดความรู้ มีการบันทึกความก้าวหน้าทางวิชาการไว้เป็นหลักฐาน เป็นการแสดงต่อสาธารณชนถึงกิจกรรมในวิชาชีพ เป็นกลวิธีการพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน เนื่องจากการประเมินระดับตำแหน่งในปัจจุบันใช้ผลงานวิชาการประกอบด้วย (จินตนา ยูนิพันธุ์, ม.ป.ป. : 1 - 2) ดังนั้นอาจารย์พยาบาลควรจะต้องปลูกฝังให้บัณฑิตพยาบาลตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำผลงานวิชาการ สนับสนุนให้ริเริ่มจัดทำผลงานวิชาการในเรื่องที่บัณฑิตพยาบาลสนใจ หรือนำกรณีศึกษาและปัญหาในขณะปฏิบัติงานมาศึกษา และจัดทำเป็นผลงานวิชาการขึ้น รวมทั้งสามารถนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิชาการได้

จะเห็นว่า สมรรถนะด้านวิชาการเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญอย่างมากในอนาคต ดังที่อำพล จินดาวัฒนะ (2539 : 29) กล่าวว่า สิ่งที่พยาบาลควรให้ความสนใจคือการมีค่านิยมที่ดีต่อการแสวงหาความรู้ การคิดและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การศึกษาในเชิงลึกในศาสตร์ของการพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็น แต่ในขณะเดียวกันศาสตร์อื่น ๆ ก็จะต้องมีการศึกษาเรียนรู้ในระนาบกว้างด้วย เพื่อพัฒนาศาสตร์ทางการพยาบาลให้ “ก้าวล้ำ นำโลก” ในบริบทของวัฒนธรรม สังคมที่ดึงมาของประเทศไทย และนำไปสู่การพัฒนาความเป็นสากลและเอกลักษณ์ของวิชาชีพการพยาบาลให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม

5. สมรรถนะด้านการบริหาร

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านการบริหารของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าทีม การพยาบาลและสมาชิกทีม มีความรู้และเข้าใจภารกิจ และขอข่วยงานในหน่วยงานหรือในหอผู้ป่วยที่ตนปฏิบัติงานอยู่ มีความสามารถในการจัดระบบงานบริการพยาบาล สามารถวิเคราะห์งานและสถานการณ์และวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาตามบทบาทหน้าที่ และในภาวะที่มีความเสี่ยงสูงบนพื้นฐานข้อมูลที่ต้องการ สามารถนำทีมเพื่อประชุมปรึกษาปัญหาทางการพยาบาล เช่น Pre-conference, Post-conference, nursing care conference รู้หลักการนิเทศและมีความสามารถในการนิเทศการปฏิบัติงานของสมาชิกทีม สามารถบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาใช้ในการบริหาร ได้แก่ อิทธิบาท 4 มรรค 8 พรหมวิหาร 4 และทศพิธราชธรรม มีความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการทางการพยาบาลและการบริหารทั่วไป มีการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีการมอบหมายงานเหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรในแต่ละระดับ มีความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการควบคุม กำกับ ติดตามงาน และตรวจสอบคุณภาพงาน มีความสามารถในการประเมินผลงานและนำข้อมูลจากการประเมินผลไปใช้ในการ

ปรับปรุงการบริหารของหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานเท่าเทียมกันและสนับสนุนให้ทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการบริหารหรือพัฒนาหน่วยงาน ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรโดยให้ยึดองค์กรเป็นหลัก มีศิลปะในการดำเนินและยกย่องสรรเสริญผู้ร่วมงาน สามารถปฐมนิเทศและฝึกหัดบุคลากรในหอผู้ป่วยได้ มีความสามารถในการผ่อนคลายนสถานการณ์ ผ่อนคลายตนเองและผู้ร่วมทีม มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร อัตรากำลัง วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ เป็นผู้ประสานงานในที่มสุขภาพและเป็นตัวกลางประสานระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้บริหารระดับสูง มีความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์ จัดทำแผนแม่บท แผนงาน โครงการ และแผนการปฏิบัติการได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empower) แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา นำแนวคิดทางการบริหารกลยุทธ์การบริหารใหม่ ๆ และแนวคิดเชิงธุรกิจมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและหน่วยงาน และนำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการพยาบาล

สมรรถนะด้านการบริหารมีความสำคัญ เพราะองค์กรหรือหน่วยงานจะประสบความสำเร็จได้ ถ้าบุคคลในองค์กรหรือผู้บังคับบัญชามีทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการบริหารเป็นการประสานทรัพยากรทั้งในด้านบุคคล วัสดุ งบประมาณ และสภาพแวดล้อม โดยใช้กระบวนการวางแผน จัดการ ควบคุม และจูงใจ เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย (ฟาริดา อิบราฮิม, 2536 : 182) ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์ สังข์สุวรรณ (2538) จันทร์เพ็ญ พาพงษ์ (2539) วันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) อังคณา สุเมธสิทธิกุล (2539) Duffield (1992, 1994) และ สอดคล้องกับความคาดหวังสมรรถนะของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ทางด้านการบริหาร (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะพยาบาลศาสตร์, 2536) คุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพในปีค.ศ. 2020 ของอำพล จินดาวัฒนะ (2539 : 29) และแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก (เกษม วัฒนชัย, 2538 : 6) ที่กล่าวว่า บัณฑิตพยาบาลจะต้องมีทักษะการจัดการ ซึ่งสมรรถนะด้านการบริหารได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาพยาบาลอีกด้วย นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร ได้แก่ อิทธิบาท 4 มรรค 8 พรหมวิหาร 4 และทศพิธราชธรรม เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นในการบริหารการพยาบาลและเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดในการบริหารจัดการในอนาคต จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการรวมศูนย์ไปสู่การกระจายอำนาจ โดยจะมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ระดับล่างมากขึ้น ลักษณะขององค์กรจะมีความยืดหยุ่นสูง และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการบริหารการพยาบาลมากขึ้น สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงต้องเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้มีความพร้อมและสามารถบริหารหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ โดยบัณฑิตพยาบาลจะต้องมีความเข้าใจในงานของตน รวมทั้งจะต้องใฝ่รู้ ศึกษาเทคนิคการบริหารต่าง ๆ สามารถปรับ ประยุกต์การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นได้มีส่วนร่วมในการบริหาร (ทวี ณะตระกูล, 2534 : 182 - 183) สมรรถนะด้านการ

บริหารในอนาคต นอกจากจะต้องมีความสามารถในการจัดระบบงาน วางแผน ควบคุม พัฒนาและ ประเมินผลงานแล้ว ยังมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

มีความสามารถในการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empower) แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญระดับมากในอนาคต เพราะบัณฑิตพยาบาลจะต้องเป็นผู้นำในหน่วยงานและมีหน้าที่ที่จะต้องให้การนิเทศผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ พยาบาลเทคนิค ผู้ช่วยพยาบาล ผู้ช่วยเหลือคนไข้ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ดังนั้นบัณฑิตพยาบาลจะต้องเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในวิชาชีพการพยาบาลในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ พรพรรณ วรสิทธิ์นอมร (2539 : 2) กล่าวว่า องค์การและบุคคลที่มีศักยภาพสูงเท่านั้นจึงจะอยู่รอดได้อย่างมีความสุข การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ และโดยอัตโนมัติ และสิ่งที่กำหนดความสำเร็จขององค์กรอยู่ที่การจูงใจและเสริมสร้างความสามารถแก่บุคลากร (พินิตา ดามาพงศ์, 2539 : 1) ในการที่จะเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่บุคคลอื่นนั้นจะต้องเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับตนเองก่อน ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจะต้องเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่บัณฑิตพยาบาล โดยสอนให้มีความรู้ในงานที่ทำเป็นอย่างดีทั้งรู้สึกและกว้าง มีความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่ง รู้แนวทางและมีวิสัยทัศน์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและมีอุปนิสัยที่ดี (สมจิต หนูเจริญกุล, ศิริพร ตันติพลวินัย, และพรพรรณ วรสิทธิ์นอมร, 2539 : 2) การมีพลังอำนาจจะทำให้พยาบาลมีเอกสิทธิ์มากขึ้น และสามารถเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา คือให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สิทธิของตนเอง มีความรู้ในงานของตน และสร้างบรรยากาศการทำงานให้มีความเป็นอิสระ และจะนำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนรู้สิทธิของตนเองและมีความรู้ที่จะรักษาดูแลตนเองได้

การนำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการพยาบาล มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มีความคิดเห็นว่า สารสนเทศจะมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในอนาคต และการนำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็นมาก เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีลักษณะเป็นสังคมสารสนเทศ มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมาก ทำให้รูปแบบของสำนักงานแปรเปลี่ยนไปเป็นสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic office) (รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์, 2538 : 23) และผลจากความเจริญก้าวหน้าทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ทุกวงการได้รับประโยชน์จากข้อมูล รวมทั้งวงการศึกษาศาสตร์ การสาธารณสุข ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้เล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปรึกษาทางการแพทย์ทางไกล การประชุมทางการแพทย์ทางไกล การเรียนทางไกล และการเชื่อมเครือข่ายข้อมูล (สุภาพรณ สรรพพิทยากุล, 2539 : 49) นอกจากนี้แนวโน้มในโรงพยาบาลต่าง ๆ พบว่า จะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในหน่วยงานมากขึ้น จากการศึกษาของ Manuel และ Sorensen (1995) พบว่า 82% ของ โรงพยาบาลทั้งหมด 96 แห่ง ในรัฐแมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้ระบบข้อมูลในการบริหารจัดการ ดังนั้นบัณฑิตพยาบาลใน

อนาคต จะต้องมีความสามารถในการนำสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารการพยาบาลในการจัดระบบข้อมูล บุคลากร และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้รับเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์ ตัดสินใจ และพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลและหน่วยงาน

การนำแนวคิดทางการบริหาร กลยุทธ์การบริหารใหม่ ๆ และแนวคิดเชิงธุรกิจมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและหน่วยงาน เป็นแนวคิดใหม่ที่น่ามาใช้ในการบริหารและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะในอนาคตโรงพยาบาลแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชนจะมีการแข่งขันกันมากขึ้น เนื่องจากในอนาคตประชาชนจะมีโอกาสเลือกโรงพยาบาลที่สามารถให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพ และทำให้เกิดความประทับใจมากขึ้น ประกอบกับการมีระบบประกันสังคม ทำให้เพิ่มโอกาสเลือกในการรักษาพยาบาลของประชาชนมากขึ้น และงานบริการพยาบาลในอนาคตต้องมุ่งเป้าหมายที่ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหรือลูกค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นพยาบาลซึ่งเป็นผู้ให้บริการพยาบาลและใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการมากที่สุด ต้องปรับกลยุทธ์ และใช้แนวคิดใหม่ ๆ รวมทั้งนำแนวคิดเชิงธุรกิจมาปรับใช้ในการบริหารการพยาบาล เพื่อให้การพยาบาลมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง สะดวก รวดเร็ว และก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ใช้บริการ แนวคิดนี้สอดคล้องกับการบริการพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ของพวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2539 : 6) ที่เสนอให้ใช้แนวคิดเชิงธุรกิจในการบริหารจัดการงานบริการพยาบาล เพื่อสร้างผลผลิต ประสิทธิภาพและคุณภาพ และแนวคิดของทวี ณะตระกูล (2534 : 183) ที่ได้เสนอให้นำการบริหารงานตามวัตถุประสงค์ การพัฒนาองค์การ กลุ่มสร้างคุณภาพ มาใช้ในการบริหารงาน นอกจากนี้การบริหารการพยาบาลควรจะมีการนำแนวคิดใหม่ทางการบริหารที่ได้รับการยอมรับมากในปัจจุบันมาใช้ คือ การรีเอนจิเนียริง (Reengineering) ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่เป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อการอยู่รอดของธุรกิจโรงพยาบาลในยุคนี้คือ ให้บริการพยาบาลที่ตรงตามความต้องการของ ผู้ใช้บริการ ใช้ต้นทุนในการปฏิบัติการที่ต่ำ และการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสูงสุด (ทิวาพร วรณรัตน์, 2539 : 53)

จะเห็นว่า สมรรถนะด้านการบริหารเป็นสมรรถนะที่มีบทบาทสำคัญในอนาคตที่บัณฑิตพยาบาลจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และได้รับการฝึกทักษะในการบริหารจัดการ โดยอาจารย์พยาบาลจะต้องส่งเสริมสมรรถนะทางด้านนี้ ทั้งในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสบริหารจัดการตนเอง กลุ่ม และสถาบัน อาจจะเป็นในรูปแบบของสโมสรนักศึกษา หรือชมรมต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ แต่ทักษะทางด้านนี้จะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมภายหลังการศึกษาอีกด้วย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เสนอไว้ เพื่อจะได้เป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารองค์กร หน่วยงาน และวิชาชีพการพยาบาลให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

6. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านภาวะผู้นำของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย รักษาภาพลักษณ์ของวิชาชีพ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมและรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในเรื่องส่วนตัวและการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีมาสู่องค์กรให้เจริญก้าวหน้า มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจและนำกลุ่มให้ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งได้บรรลุผล มีศิลป์ในการประนีประนอม สามารถที่จะรับมือกับการต่อต้านได้ ยอมรับความสามารถและข้อจำกัดของตนเอง มีความยืดหยุ่นและอ่อนปรน มีความรู้ในทฤษฎีภาวะผู้นำและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานแสดงศักยภาพในการทำงาน มีจุดยืนของตนเอง แน่วแน่ในอุดมการณ์ สามารถสร้างวัฒนธรรมของทีม มีความสามารถพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต และเตรียมรับสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสุขภาพทุกระดับ ตลอดจนการแบ่งปันแหล่งประโยชน์และการเสนอข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

สมรรถนะด้านภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างมากในอนาคต เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อทุกองค์กร องค์กรที่ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำจะก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กร ทำให้สามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่ต้องการโดยที่บุคคลในองค์กรมีความพึงพอใจในงาน เต็มใจที่จะปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานดีตามไปด้วย (วิภาดา คุณาวิกิตกุล, 2539 : 50) ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับคุณลักษณะของพยาบาลในปีค.ศ. 2020 ของอำพล จินดาวัฒนะ (2539 : 28) ที่จะต้องมีภาวะผู้นำและลักษณะผู้นำที่ดีของฉวีวรรณ โพธิ์ศรี (2537 : 5 - 7) และผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มีความคิดเห็นว่าการมีจุดยืนในตนเอง แน่วแน่ในอุดมการณ์ เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นและเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้จะเห็นว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำ จึงได้กำหนดคุณสมบัติข้อนี้ไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้วย (Beddome et al., 1995 ; Manuel and Sorensen, 1995) สอดคล้องกับความคาดหวังสมรรถนะบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ทางด้านทักษะภาวะผู้นำ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะพยาบาลศาสตร์, 2536 : 98 - 99) และจากผลการวิจัยสมรรถนะด้านภาวะผู้นำมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นในระดับมากที่สุดในอนาคต เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้นำทางการพยาบาลจะต้องเตรียมพร้อมที่จะรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รวมทั้งต้องมีการปรับตัวและปรับวิธีการทำงานเพื่อรองรับความเจริญก้าวหน้าเหล่านี้จึงต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และพัฒนาวิสัยทัศน์อย่างสม่ำเสมอ เพราะจะช่วยเสริมสร้างให้ผู้นำได้กำหนดทิศทางให้แก่องค์กร ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และมีกรอบแนวคิดในการทำงานและวิธีการ

ปฏิบัติไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ คือคุณภาพการพยาบาลนั่นเอง (เรมวอล นันท์ศุภวัฒน์, 2539 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปของ Bass (1990 อ้างถึงในวิภาดา คุณภาวิติกุล, 2539 : 51) ที่เสนอว่าผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รวมทั้งทำให้ผู้ตามเกิดความชัดเจนในวิสัยทัศน์นั้น เพื่อให้ผู้ตามได้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เรมวอล นันท์ศุภวัฒน์ (2539 : 3) กล่าวว่า วิสัยทัศน์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยความร่วมมือของผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นอาจารย์พยาบาลควรจะปลูกฝังบัณฑิตพยาบาลให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ขึ้นและร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติจากวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลต่อไปในอนาคต

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพฤติกรรมกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับทวี ณะตระกูล (2534 : 180) ที่กล่าวว่า ผู้นำจะต้องมีความคิดริเริ่มสูงเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านพฤติกรรมกล้าแสดงออก เป็นที่ยอมรับกันว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นพฤติกรรมที่สำคัญและจำเป็นสำหรับวิชาชีพการพยาบาล แต่จากการศึกษาของปรางค์ทิพย์ อุจระรัตน์, สุลักษณ์ มีชูทรัพย์ และวิไลศรี ศิริหิรัญทอง (2538 : 39) พบว่า ผู้บริหารการพยาบาลมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้บริหารการพยาบาลทั้งหมดเป็นผู้หญิงทำให้เป็นอุปสรรคในการแสดงพฤติกรรมและการจัดการเรียนการสอนแต่เดิมที่เน้นอาจารย์เป็นศูนย์กลาง และวิธีการสอนแบบบรรยายที่ไม่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น ประกอบกับวิชาชีพการพยาบาลจะยึดถือระบบอาวุโสเป็นสำคัญ ทำให้บัณฑิตพยาบาลเกิดพฤติกรรมยอมตามและไม่กล้าแสดงออก บุคลิกภาพเช่นนี้ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล จะเห็นว่าในปัจจุบันอาจารย์พยาบาลได้ตระหนักถึงปัญหาในข้อนี้ และได้เปลี่ยนบทบาทการสอนมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ และนำการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก หรือการสอนเพื่อพัฒนาการคิดวิจารณ์ญาณมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกทางด้านวิชาชีพอย่างเหมาะสม รวมทั้งพัฒนาการทำงานเป็นทีม การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและฝึกภาวะผู้นำอีกด้วย

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญในระดับมากในอนาคต เนื่องจากระบบการพยาบาลมีความเป็นพลวัต จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวทันความเจริญทางเทคโนโลยี และวิทยาการก้าวหน้าทางการแพทย์ การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และอาจส่งผลกระทบต่อการใช้บริการหรือเกิดความขัดแย้ง ดังนั้นการเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับคุณสมบัติของพยาบาลยุคโลกาภิวัตน์ที่ อ่าพล จินดาวัฒนะ (2538 : 4) ได้เสนอไว้ว่า พยาบาลต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพ สายพิณ เกษมกิจวัฒนา (2538 : 37) ได้เสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย จะต้องมีความรู้ในเรื่องแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และยุทธวิธี

ต่าง ๆ ในการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างบรรยากาศและระบบสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง สามารถที่จะรับมือกับการต่อต้านได้ มีศิลปะในการประนีประนอม และสามารถใช้อยุทธวิธีทางการเมืองอย่างชาญฉลาด จะเห็นว่าการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายาวนาน และไม่สามารถสร้างให้สมบูรณ์ได้ในระยะเวลาการศึกษาพยาบาล 4 ปี แต่การจัดการศึกษาพยาบาลจะต้องสอนให้บัณฑิตพยาบาลมีความรู้พื้นฐานของการเป็นผู้นำ และมีประสบการณ์ตรงในการเป็นผู้นำ ซึ่งบัณฑิตพยาบาลจะต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องภายหลังจบการศึกษาแล้ว

7. สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์และมวลชน

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์และมวลชนของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย มีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้จักธรรมชาติของมนุษย์ นิสัย ความต้องการ วิธีการใช้คนให้ทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ด้วยความเรียบร้อย (รู้จักตนเองและผู้อื่น) มีความสามารถในด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้ให้บริการและผู้ร่วมงาน และมีศิลปะในการสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจและพึงพอใจ มีส่วนร่วมและเป็นสมาชิกของกรวิชาชีพการพยาบาลมีการรับรู้และไวต่อความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการ ผู้ร่วมงาน และประชาชน มีทักษะในการโต้ตอบ ปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์อันชอบธรรมของหน่วยงานและวิชาชีพการพยาบาล ให้ความเคารพและให้เกียรติผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา เคารพกติกาของสังคม ดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม เรียนรู้เข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรมและยอมรับในความแตกต่างของบุคคล ริเริ่มและสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสันติสุขและยกระดับคุณภาพชีวิต ทำงานร่วมกับทีมสุขภาพและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความสามารถในการประสานประโยชน์และสร้างเครือข่ายเพื่อประสานประโยชน์ในการปฏิบัติงาน มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วิชาชีพและคุณค่าแห่งวิชาชีพให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม มีทักษะการพูดในที่ชุมชน มีจิตสำนึกในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของมวลชน ทำประโยชน์เพื่อคนส่วนใหญ่ เพื่อสันติสุขของมนุษยชาติและมุ่งตอบสนองของมวลชน มีความสามารถทางภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ทั้งทางด้าน การพูด ฟัง อ่านและเขียน และอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยของประเทศชาติ

วิชาชีพการพยาบาล เป็นงานที่ปฏิบัติกับผู้ให้บริการและประชาชน รวมทั้งต้องทำงานร่วมกับทีมสุขภาพ สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก เพื่อที่จะทำให้การทำงานกับมนุษย์ประสบผลสำเร็จ ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับความคาดหวังสมรรถนะของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ ด้านทักษะความเป็นมนุษย์ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะพยาบาลศาสตร์, 2536 : 98 - 99) ซึ่งประกอบด้วยการมีมนุษยสัมพันธ์และมีทักษะการพูดในที่ชุมชน American Association of College of Nursing (1993) เสนอว่าหลักสูตรพยาบาลในอนาคตต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยเน้นการสร้างและรักษาสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลและผู้ป่วย การติดต่อ

สื่อสารเชิงวิชาชีพ การประสานการดูแล การทำงานร่วมกับทีมสหวิทยาการ และมีความรู้สึกไวต่อความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติและศาสนา นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Halstead และคณะ (1996 : 415) พบว่าสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลด้านการเป็นผู้ติดต่อสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ เป็นสมรรถนะที่สำคัญด้านหนึ่ง ประกอบด้วยทักษะในการเขียน ทักษะการ ติดต่อสื่อสารกับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและทีมสุขภาพ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับวิชาชีพอื่นและประชาชนได้

ในการทำงานกับมนุษย์ให้ประสบผลสำเร็จนั้น คีริพร ตันติพุลวินัย (2538 : 93 - 94) กล่าวว่า ต้องรู้จักธรรมชาติของมนุษย์ รู้นิสัยใจคอ ความต้องการ และรู้จักวิธีการใช้คนให้ทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ด้วยความเรียบร้อย ดังนั้นการรู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่นเป็นอย่างดี จึงเป็นเคล็ดลับอย่างหนึ่งในการทำงานให้สำเร็จและมีคุณภาพได้ นอกจากนี้กรองได อุณหุต (2539 : 41) เสนอว่าแนวโน้มการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจในวิถีชีวิตและยอมรับในความแตกต่างของบุคคล เพื่อให้สามารถทำงานกลุ่มร่วมกันเป็นทีมได้ เพราะสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความแตกต่าง แยกย่อย มีลักษณะเฉพาะกลุ่ม ซึ่งมีวิถีชีวิตเฉพาะตัวต่าง ๆ กันไป

ละออ หุตางกูร (2534 : 34) ได้เสนอการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้าโดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของพยาบาลในการประกอบวิชาชีพ ในสังคมที่เปิดรับนานาชาติมากขึ้น บัณฑิตพยาบาลจะต้องมีความรู้ทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่น และมีความสามารถสื่อสารด้วยภาษาที่ใช้มากในสากลโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ทั้งในด้านการอ่าน การเขียน และการพูดแสดงความคิดเห็น เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์และความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล ดังนั้นความสามารถทางภาษาอังกฤษจึงเป็นสมรรถนะที่สำคัญในการเป็นพลเมืองโลก (เกษม วัฒนชัย, 2538 : 4) และบัณฑิตพยาบาลจะต้องพัฒนาภาษาอังกฤษให้มีความสามารถในระดับสากล สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ที่เสนอว่า ในปัจจุบันและในอนาคตภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการติดต่อสื่อสารในระดับสากล และเป็นประโยชน์ในด้านการติดตามข้อมูล เพื่อพัฒนาตนเอง

จะเห็นว่า ด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์มีความสำคัญอย่างมาก แต่จากการวิจัยของศรีสกุล เญียบแหลม (2539) พบว่าค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับมนุษย์ในด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการร่วมรู้สึก และรวมทุกด้านของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจะต้องให้ความสำคัญกับการฝึกบัณฑิตพยาบาล ให้มีสมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษย์ โดยมีการสอนในภาคทฤษฎี และเน้นการฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับมนุษย์ ทั้งในวิชาชีพ และวิชาชีพอื่นด้วย

ทางด้านมวลชน อ่ำพล จินดาวัฒนะ (2539 : 26) กล่าวว่า วิชาชีพการพยาบาลต้องทำเพื่อคนส่วนใหญ่ เพื่อสันติสุขของมนุษยชาติ ประกอบกับบัณฑิตพยาบาลเองเป็นบุคคลหนึ่งในสังคม จึงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทำประโยชน์เพื่อสังคม และเป็นพลเมืองดีของประเทศด้วย ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อสังคมและประเทศชาติ ที่สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ (อ้างถึงในฟาริดา อิบราฮิม, 2536 : 15) ประกอบกับหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของสถาบันการศึกษาพยาบาล คือการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จึงต้องสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้บัณฑิตพยาบาลเห็นคุณค่า และร่วมกันทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของประเทศชาติ การจัดการศึกษานั้นนอกจากจะให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพแล้ว ยังจะต้องสร้างบัณฑิตพยาบาลให้เป็นพลเมืองดีของสังคมและทำประโยชน์เพื่อสังคมอีกด้วย เพื่อให้เป็นคนที่มีสมรรถนะและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

8. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเข้าใจสภาพจิตใจของผู้ป่วยที่ต้องใช้เครื่องมืออ่อนแรงที่เป็นเทคนิคใหม่ ๆ มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้กับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และเลือกใช้อย่างเหมาะสม รู้จักคุณค่าของสารสนเทศและมีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศ มีความสามารถในการใช้ระบบเครือข่ายข้อมูล (Internet) ในการติดต่อ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ทางการพยาบาล มีความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือใหม่ ๆ และรู้จักประเมินผลกระทบของเทคโนโลยีต่อผู้ป่วย ครอบครัวและชุมชน มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ สอนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ แก่ผู้ร่วมงาน รวมทั้งการดูแล การเก็บบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีเหล่านั้น และสามารถนำคอมพิวเตอร์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดระบบข้อมูลบุคลากรและนำมาใช้ประโยชน์ทางการพยาบาลได้

ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก และในทางการแพทย์ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจทางห้องทดลอง ตรวจพิเศษ และการรักษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความถูกต้อง แม่นยำ ประหยัดเวลา และสะดวกแก่ผู้ป่วย กุลยา ตันติผลาชีวะ (2539 : 69) กล่าวว่าพยาบาลในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีรู้หลากหลายและสร้างสรรค์ ทันต่อความก้าวหน้าทางการแพทย์และการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีทางสุขภาพ ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับขอบเขตการพยาบาลในอนาคตที่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฏิบัติการพยาบาลขององค์การอนามัยโลกกำหนด (1995 อ้างถึงในสมจิต หนูเจริญกุล, 2539 : 197) ว่าพยาบาลต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ตลอดจนรู้จักประเมินผลกระทบของเทคโนโลยีต่อผู้ป่วย ครอบครัวและชุมชน เพื่อการเลือกใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ในปัจจุบันคอมพิวเตอร์มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งเป็นความสามารถในระดับสากล (Global competence) (เกษม วัฒนชัย, 2538 : 5 ; อ่ำพล จินดาวัฒนะ, 2539 : 28) Chitty (1993) กล่าวว่า บทบาทของพยาบาลในการดูแลผู้ใช้บริการจะเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทศวรรษหน้า โดยวิชาชีพการพยาบาลจะมีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการเก็บประมวลข้อมูล ตลอดจนวางแผนการพยาบาล จากการศึกษาของ Manuel และ Sorensen (1995) พบว่า 82%ของโรงพยาบาลทั้งหมด 96 แห่ง ในรัฐแมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้ระบบข้อมูลการบริหารจัดการ 43 แห่งใช้ระบบข้อมูลทางการพยาบาล และ 73%ของโรงพยาบาลทั้งหมดมีการวางแผนที่จะใช้ระบบข้อมูลในการบันทึกทางการพยาบาลในอนาคต โดย 38%จะติดตั้งคอมพิวเตอร์ไว้ในสถานที่ปฏิบัติงานของพยาบาล ดังนั้นสมรรถนะทางด้านความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์จะมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) พบว่า บัณฑิตพยาบาลควรสนใจใฝ่รู้ที่จะนำวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน และมีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานได้

นอกจากทางด้านพยาบาลแล้ว ยังได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ประโยชน์ในการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลอีกด้วย ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ได้เสนอว่า การรู้จักใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นหัวใจสำคัญในการแสวงหาข้อมูล ซึ่งสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และได้ข้อมูลที่ทันสมัย จะเห็นว่ากระทรวงสาธารณสุขได้นำระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเข้ามาใช้ในการปรึกษาทางการแพทย์ทางไกล การประชุมทางการแพทย์ทางไกล การเรียนทางไกล และการเชื่อมเครือข่ายข้อมูล (สุภาพรณ สรรพพิทยากุล, 2539 : 49) บัณฑิตพยาบาลจึงจะต้องมีความสามารถในการใช้ระบบเครือข่ายข้อมูลในการติดต่อ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข้อมูล และความรู้ทางการพยาบาล สอดคล้องกับข้อคิดในการจัดการพยาบาลในทศวรรษหน้าของละออ หุตางกูร (2534 : 34) ที่เสนอให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถของพยาบาลในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น ให้มีความรู้พื้นฐานและความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการรวบรวมข้อมูล และการเรียกใช้ข้อมูลในการประกอบวิชาชีพในองค์การ และจำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบสารสนเทศในสังคมอย่างเพียงพอ นอกจากนี้เกษม วัฒนชัย (2538 : 7) ยังได้เสนอคุณลักษณะของบัณฑิตในยุคสารสนเทศว่า จะต้องมีความสามารถเลือกใช้ข้อมูล รู้จักคุณค่าของสารสนเทศและมีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศอีกด้วย ซึ่งทางด้านจริยธรรมในการใช้สารสนเทศนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และในขณะนี้ทั้งในและต่างประเทศ ได้มีการหามาตรการมาควบคุมการใช้สารสนเทศในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อป้องกันการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในทางที่ผิด

ดังนั้นในการจัดการศึกษาพยาบาล จะต้องเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางด้านสุขภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะความสามารถทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลสามารถใช้คอมพิวเตอร์ทางการพยาบาลและการติดต่อสื่อสาร เพื่อประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลและเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศ สามารถนำความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมาพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มีคอมพิวเตอร์เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. สมรรถนะด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย มีจิตสำนึกในการประหยัดทรัพยากรทางการแพทย์และการสาธารณสุข มีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและความสะอาดของสถานบริการสาธารณสุข บ้าน ชุมชน มีความสามารถในการให้การพยาบาล เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบเป็นพิษในระบะวิกฤติและระบะต่อเนื่อง และป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อมได้ ให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ และการพิทักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ มีความรู้ในเรื่องอนามัยสิ่งแวดล้อม ผลภาวะเป็นพิษและผลเสียต่อภาวะสุขภาพของประชาชน มีความรู้ความสามารถในการประเมินและวินิจฉัยอาการผู้ใช้บริการที่เกิดจากผลภาวะเป็นพิษ และรณรงค์และร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนำขบวนการรีไซเคิลมาใช้

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมในคลื่นลูกที่สอง ซึ่งเป็นยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงลง ประกอบกับความเห็นแก่ตัวของมนุษย์และขาดสำนึกในการอนุรักษ์ ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเกิดมลภาวะทางอากาศ ทางน้ำ ปัญหายุขะมูลฝอยและสารพิษตามมา (วิฑูร แสงสิงแก้ว, 2539 : 29) โดยเฉพาะมลพิษทางอากาศที่เป็นผลให้เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก (Greenhouse effect) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพสมดุลในธรรมชาติของโลก สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดโรคที่เกิดจากผลภาวะเป็นพิษ พยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของประชาชน รวมทั้งดูแลผู้ป่วยที่เกิดโรคจากผลภาวะเป็นพิษอีกด้วย ดังนั้นบัณฑิตพยาบาลในอนาคตจึงจะต้องมีความสามารถในการให้การพยาบาลผู้ป่วยที่เกิดโรคจากผลภาวะเป็นพิษ ให้ความรู้และป้องกันผลภาวะเป็นพิษ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bellack และคณะ (1996) และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ที่เสนอว่า การรณรงค์และร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนำขบวนการรีไซเคิลมาใช้ การเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและความสะอาดของสถานบริการสาธารณสุข

บ้าน ชุมชน และจิตสำนึกในการประหยัดทรัพยากรทางการแพทย์ เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นและเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ปัญหาสิ่งแวดล้อมจัดว่าเป็นปัญหาในระดับโลก และทุกประเทศจะต้องร่วมมือกันเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น ทางด้านประเทศไทยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2532 มีใจความเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศและของโลกที่ทวีความรุนแรงขึ้น และทรงห่วงใยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนชาวไทยกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งเตือนพลสกนิกรให้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังด้วยความสุขุม รอบคอบ โดยให้ถือเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องปฏิบัติมิใช่เพียงเพื่อประเทศไทยเท่านั้นหากเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของโลก (อ้างถึงใน อามา โลจายะ, 2538 : 29) ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพยาบาลทุกคนที่จะต้องร่วมมือในการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกทางด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ที่เสนอว่า บัณฑิตในทุกสาขาวิชาควรมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะถือเป็นบทบาทหนึ่งของประชาชนอีกด้วย นอกจากนี้อามา โลจายะ (2538 : 30) กล่าวว่า การสร้างจิตสำนึกในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นแก่บุคคล จะสามารถพัฒนาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศและของโลกได้เป็นอย่างดี

จะเห็นว่า สมรรถนะด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญที่อาจารย์พยาบาลจะต้องเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้มีความสามารถในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับมลภาวะเป็นพิษ และยังต้องสร้างความรับผิดชอบและจิตสำนึกทางด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่บัณฑิตพยาบาลอีกด้วย โดยเริ่มจากสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวก่อน เช่น สิ่งแวดล้อมในที่พักอาศัย สถานับการศึกษา สถานบริการสาธารณสุข และในชุมชน เพื่อปลูกฝังให้บัณฑิตพยาบาลมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศและโลกต่อไป

10. สมรรถนะด้านการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านการวิจัยของบัณฑิตทางการพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย สามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล มีความช่างสังเกตและช่างสงสัย รักการค้นคว้าและการแสวงหาคำตอบ สนับสนุนและร่วมมือในการทำวิจัยรวมทั้งติดต่อและร่วมมือกับผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาชีพอื่น เพื่อร่วมมือทำการวิจัยอย่างครบวงจร สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ รวมทั้งนำสถิติหรือปัญหาจากการปฏิบัติงานมาเป็นข้อมูลในการวิจัย มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ วิเคราะห์และคิดอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการทำวิจัย อ่านวิเคราะห์ผลงานวิจัยได้ มีจรรยาบรรณของนักวิจัย นำผลการวิจัยมาเผยแพร่ ลงในวารสาร

เสนอต่อที่ประชุมวิชาการทั้งในและนอกหน่วยงาน มีความรู้ด้านการวิจัยและวิธีวิจัย ฐานนโยบาย ทิศทางการวิจัยของประเทศ ระบบสาธารณสุขและการพยาบาล วิชาการแสดงความคิดเห็น ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์งานวิจัยจากผู้อื่น ติดตามงานวิจัยทางการแพทย์ทั้งในและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ มีจิตวิจัย (Research mind) และการสร้างทีมวิจัยและเป็นผู้ร่วมทีมในการทำวิจัย

สมรรถนะด้านการวิจัย เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในอนาคต เนื่องจากการวิจัยเป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นศาสตร์ทางการแพทย์ และยังสามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งทำให้เกิดความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และทำให้บทบาทของพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาลมีความเด่นชัดขึ้นในระบบบริการสุขภาพ (วิภาดา คุณาวิทกุล และสุมิตรา เวฬุวนารักษ์, 2539 : 9) ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของจันทร์เพ็ญ พาหงษ์ (2539) จันทร สังข์สุวรรณ (2538) วันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) และสอดคล้องกับความคาดหวังสมรรถนะของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ด้านการวิจัย (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะพยาบาลศาสตร์, 2536) นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การติดต่อและร่วมมือกับผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาชีพอื่น เพื่อร่วมมือทำการวิจัยอย่างครบวงจร และการติดตามงานวิจัยทางการแพทย์ทั้งในและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นและเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ความสามารถในการทำวิจัย เป็นสมรรถนะที่สำคัญมากของบัณฑิตพยาบาล ประกอบกับลักษณะงานของพยาบาลเป็นการทำวิจัยอยู่แล้ว เนื่องจากพยาบาลมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ โดยการสังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดปัญหา และจัดการกับปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยนั่นเอง (พันธุทิพย์ รามสูตร, 2526 อ้างถึงในจุฑามณี เอี่ยมสุพรรณและคณะ, 2534 : 209) จะเห็นว่าพยาบาลสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงาน หรือนำปัญหาที่พบในขณะปฏิบัติงานมาทำเป็นวิจัยได้ โดยจุฑามณี เอี่ยมสุพรรณและคณะ (2534 : 221) ให้ข้อเสนอว่า การวิจัยทางการแพทย์ควรได้ปรับเปลี่ยนให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของสังคม เน้นการวิจัยเชิงนโยบายและมีลักษณะของการเป็นสหวิชาการ แต่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านในการวิจัยครั้งนี้ มีความคิดเห็นว่า ความสามารถในการทำวิจัยควรจะเป็นสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลในระดับบัณฑิตศึกษา แต่จะเห็นว่าในหลักสูตรการศึกษาพยาบาลศาสตร์ระดับปริญญาตรีได้มีการสอนวิชาวิจัย และให้นักศึกษาพยาบาลมีการทำวิจัยเป็นรายกลุ่ม ดังนั้นความสามารถในการทำวิจัยก็ยังคงเป็นสมรรถนะที่สำคัญของบัณฑิตพยาบาล แต่จะต้องมีการพัฒนาประสบการณ์ และเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นหลังสำเร็จการศึกษาแล้วอีกด้วย

ลิปพนท์ เกตุทัต (2538 : 8) ได้เสนอการสร้างนักวิจัย โดยเสนอให้สร้างทีมหรือกลุ่มวิจัย เพราะการวิจัยต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติ การทำเป็นทีมจะมีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และยังเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัย รวมทั้งเสนอให้มีการสร้างเครือข่ายการวิจัย เพราะจะทำให้มีการถ่ายทอดประสบการณ์ ตรวจสอบผลของการวิจัยข้ามกลุ่ม แบ่งงานกันทำ โดยเฉพาะปัญหาที่ใหญ่มีขอบเขตกว้างขวาง จะทำให้ได้ผลรวดเร็ว มีการตรวจสอบได้และเป็นการเชื่อมโยงความรู้ให้ประมวลรวมกันเป็นภาพใหญ่ ซึ่งการสร้างทีมวิจัยและการสร้างเครือข่ายการวิจัยมีความสำคัญอย่างมาก ในการวิจัยทางการพยาบาล เนื่องจากการพยาบาลเป็นการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยภายในขอบเขตของการพยาบาล การดูแลสุขภาพของผู้ป่วยนั้นเป็นบทบาทร่วมกันของทีมสุขภาพ ดังนั้นการที่จะให้ผลการวิจัยครอบคลุมการดูแลสุขภาพของผู้ใช้บริการหรือประชาชนในทุกด้าน และนำไปสู่ภาวะสุขภาพที่ดีได้นั้น จะต้องอาศัยการทำวิจัยร่วมกันของทีมสหวิทยาการ

การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพยาบาล เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุดในการปฏิบัติการพยาบาล ดังที่ วิภาดา คุณาวิกติกุล และสุมิตรา เวฬุวนารักษ์ (2539 : 14) กล่าวว่า การนำผลของการวิจัยทางการพยาบาลมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในการปฏิบัติการพยาบาล จะทำให้ผู้ใช้บริการมั่นใจได้ว่าได้รับบริการพยาบาลที่ดีเลิศ การใช้ผลการวิจัยจะทำให้การประเมินและพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลตลอดเวลา และเป็นการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นความรับผิดชอบประการหนึ่งของบัณฑิตพยาบาล และได้มีการกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานพยาบาล (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข, 2537 : 5) และ National League for Nursing (1987 cited in Halstead and Billings, 1995 : 259) ได้กำหนดเป็นความสามารถของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์อีกด้วย LoBion - do - Wood & Haber (1990 อ้างถึงในวิภาดา คุณาวิกติกุล และสุมิตรา เวฬุวนารักษ์, 2539 : 13) ได้เสนอให้สถาบันการศึกษาควรจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้พยาบาลวิชาชีพที่มีความสามารถ วิเคราะห์ประเมินคุณภาพของงานวิจัยทางการพยาบาล และสามารถที่จะเลือกงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นสถาบันการศึกษานพยาบาล จะต้องจัดการเรียนการสอนให้บัณฑิตพยาบาลมีความสามารถในการทำวิจัย นำเสนอผลการวิจัย ติดตามผลงานวิจัย และนำผลงานวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และวิชาชีพการพยาบาลแล้ว ความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่หรือความเข้มแข็งในการวิจัย ยังเป็นยุทธศาสตร์ทางปัญญาในการสร้างระบบปัญญาแห่งชาติอีกด้วย (ประเวศ วะสี, 2538 : 127 - 128) และที่สำคัญก็คือ จะต้องปลูกฝังบัณฑิตพยาบาลให้มีจิตวิจัย ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้เสนอว่า การมีจิตวิจัยจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ และนำไปสู่การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

11. สมรรถนะด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย ตรวจสอบคุณภาพและประกันคุณภาพการพยาบาล เข้าใจระบบการประกันคุณภาพการพยาบาลและการประกันสุขภาพเป็นอย่างดี มีแนวคิดและปฏิบัติการพยาบาลโดยยึดหลักการประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย แรงงานและค้ำค่าค้ำทุนทางสุขภาพ สร้างความเข้าใจให้ผู้ให้บริการใช้สิทธิในการประกันสุขภาพ ติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงนโยบายกองทุนประกันสังคมและการประกันสุขภาพ ตระหนักถึงปัญหาการใช้จ่ายและเครื่องมือที่เกินความจำเป็น และหาแนวทางการแก้ไข มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและผลกระทบต่อสุขภาพ นำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพยาบาลและการบริหารงาน มีความรู้ด้านต้นทุน กำไร ความคุ้มค่าทางสุขภาพและรู้จักวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพการแข่งขันในด้านอุตสาหกรรมบริการสุขภาพและสามารถกำหนดกลยุทธ์ทางการแข่งขัน เพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้ให้บริการ มีส่วนร่วมในการกำหนดราคาค่าบริการที่ทำให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรม มีความรู้ในเรื่องงบประมาณของหน่วยงานและเศรษฐกิจของประเทศ และมีความสามารถในด้านการตลาด

สมรรถนะด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข มีความสำคัญอย่างมากในอนาคต ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้กล่าวว่า ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เป็นหลักที่สำคัญมากในการตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลและการบริหารงาน รวมทั้งวางแผนนโยบายทางสาธารณสุขได้ โดยเฉพาะแนวคิดในการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ประกอบกับความรับผิดชอบต่อสังคม บุคลากรทางการแพทย์จึงควรเลือกการให้บริการที่ให้ผลดีที่สุดในต้นทุนที่ต่ำที่สุด โดยการประยุกต์หลักการทางเศรษฐศาสตร์เข้ากับความรู้ทางการแพทย์เพื่อช่วยประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้ต้องคำนึงผลประโยชน์ของผู้ป่วย โรงพยาบาลและสังคมโดยรวมเป็นสำคัญ (ภิรมย์ กมลรัตนกุล, 2532 : 36) แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2538 : 43) ที่ได้เสนอให้มีการนำวิชาเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข ซึ่งเป็นวิชาว่าด้วยความต้องการ อุปสงค์และอุปทาน ด้วยการบริการสาธารณสุข การลงทุนการผลิตของโรงพยาบาล และการเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสาธารณสุขบรรจุเข้าในหลักสูตร สอดคล้องกับ American Association of College of Nursing (1993) Beddome และคณะ (1995) Manuel และ Sorensen (1995) ได้เสนอให้เพิ่มเติมเนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์ที่ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านราคา การประเมินต้นทุนกำไร และประเด็นปัญหาในด้านระบบการจ่ายค่ารักษาพยาบาลไว้ในหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน (Beddome et al., 1995 ; Manuel and Sorensen, 1995) นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความรู้ด้านต้นทุน กำไร ความคุ้มค่าทางสุขภาพ และรู้จักวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน การสร้างความเข้าใจให้ผู้ให้บริการใช้สิทธิในการประกันสุขภาพ และการตระหนักถึงปัญหาการใช้จ่ายและเครื่องมือที่เกินความจำเป็นในขณะนั้นและหาแนวทางการแก้ไข เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นและเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ (2539 : 3) กล่าวว่า แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์และธุรกิจได้เข้ามาในระบบจัดการของสถานบริการสุขภาพแล้ว และจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เห็นได้จากการคิดค่ารักษาพยาบาลในบริการสุขภาพหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การประกันสังคม การประกันสุขภาพ ดังนั้นวิชาชีพการพยาบาลจะต้องรักษาและสร้างเสริมคุณภาพการบริการสุขภาพมากยิ่งขึ้น คือต้องเพิ่มกลไกการควบคุมคุณภาพและสร้างระบบประกันคุณภาพการพยาบาล เพื่อพิจารณาราคา - ประสิทธิภาพหรือราคา - ประโยชน์ (Cost effectiveness) ได้อย่างมีเหตุผลที่เข้าใจกันได้ทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ ประเด็นนี้สอดคล้องกัน แนวโน้มการรักษาพยาบาลและสุขภาพอนามัยในสหรัฐอเมริกา (ซินชม เจริญยุทธ, 2539 : 8) ที่มีการมุ่งเน้นในเรื่องต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Health care cost) และผลลัพธ์ด้านสุขภาพ (Health outcome) มากขึ้น และประชาชนจะมุ่งเน้นในเรื่องความสมเหตุสมผลของคุณภาพและราคาค่าบริการด้านสุขภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการให้การพยาบาล บัณฑิตพยาบาลจะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าคุ้มทุนทางสุขภาพ การวิเคราะห์ต้นทุนประสิทธิผล และการประกันคุณภาพการพยาบาล ซึ่งจะเป็นส่วนที่สำคัญในการตรวจสอบคุณภาพการพยาบาลและนำไปสู่การรับรองคุณภาพการพยาบาลในสถานบริการสาธารณสุข เนื่องจากการประกันคุณภาพการพยาบาลเป็นกระบวนการของการสร้างระดับของเป้าหมาย ที่ต้องการวัดความเป็นเลิศของการให้การพยาบาล และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ผู้ป่วยได้รับการดูแลเป็นที่น่าพอใจตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ (วิภาดา คุณาวิทติกุล, 2538 : 8)

ความสามารถทางการตลาดเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญมากในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษาของจันทร์เพ็ญ พาหงษ์ (2539) และวันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) ดังที่ทวี ธนะตระกูล (2534 : 181) กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเป็นสิ่งจำเป็น และจะต้องผสมผสานให้เข้ากับการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อให้แผนดำเนินงานเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน เพิ่มประสิทธิภาพและแข่งขันในตลาดได้ หลักการตลาดคือ การจัดการให้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นของผู้บริโภค พบว่าการบริการสาธารณสุขได้ใช้ลักษณะกึ่งการตลาดมานานแล้ว เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ป่วย การสร้างภาพพจน์ และการโฆษณาคุณภาพของบริการการรักษาพยาบาลในรูปแบบต่าง ๆ จะเห็นว่าการปรับปรุงรูปแบบการพยาบาลในอนาคตจะเน้นความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมากขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ความสะดวกรวดเร็ว ความประทับใจ และการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการนำหลักการตลาดมาใช้นั่นเอง

จะเห็นว่า สมรรถนะทางด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงควรที่จะมีการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในวิชาชีพการพยาบาล และการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลจะต้องเน้นความคุ้มค่าคุ้มทุนและการประหยัดทรัพยากร แรงงานและเวลาอีกด้วย นอกจากนี้ควรนำกลยุทธ์การตลาดมาใช้ในการประชาสัมพันธ์คุณภาพการบริการและวิชาชีพ เพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีและเป็นที่ยอมรับในสังคม

12. สมรรถนะด้านกฎหมายและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สมรรถนะด้านกฎหมายและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ควรประกอบด้วย สนับสนุนและยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยและการปกครองระบอบประชาธิปไตย รุกกฎหมายวิชาชีพการพยาบาล รวมทั้งกฎหมายทั่วไปและกฎหมายครอบครัว มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่สิทธิของพลเมืองเป็นอย่างดี เข้าใจกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎข้อบังคับอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกคนและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งในและต่างประเทศ ศึกษานโยบายการปกครองทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล ถ้ามีโอกาสควรลงสมัครเป็นนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนให้พยาบาลเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง สามารถวิเคราะห์ข่าววิเคราะห์การเมืองและร่วมวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองได้ และสามารถให้ข้อมูลแก่บุคคลเพื่อให้การสนับสนุนในทิศทางที่เรามุ่งหวัง (Lobbying)

สมรรถนะด้านกฎหมายมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการประกอบวิชาชีพการพยาบาลต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 ดังนั้นพยาบาลจึงจำเป็นต้องรู้กฎหมายด้วย โดยเฉพาะในส่วนที่ตนเกี่ยวข้องกับอยู่ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ (2536 : 805) ได้เสนอกฎหมายที่พยาบาลควรรู้ แบ่งเป็นความรู้พื้นฐานทางกฎหมายได้แก่ ความหมาย ประเภท หลักเกณฑ์สำคัญของกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาและอื่น ๆ และกฎหมายเฉพาะทางวิชาชีพการพยาบาล ประกอบกับในปัจจุบันประชาชนมีความรู้ทางกฎหมายมากขึ้น จึงมักจะเกิดการฟ้องร้องพยาบาลมากขึ้น ดังนั้นในการป้องกันการเกิดปัญหาทางกฎหมายจากการปฏิบัติการพยาบาลให้สัมฤทธิ์ผลได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลจะต้องมีความรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพ และยึดถือปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสำคัญ (พรจันทร์ สุวรรณชาติ, 2539 : 1) จะเห็นว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลได้กำหนดความสามารถทางด้านกฎหมายวิชาชีพไว้ในความสามารถของบัณฑิตพยาบาล (National League for Nursing, 1987 cited in Halstead and Billings, 1995 : 259 ; Duffy et al., 1995 : 776) นอกจากนี้ American Association of College of Nursing (1993) และ Hill และคณะ (1994) ได้เสนอให้เพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านกฎหมายวิชาชีพไว้ในหลักสูตรพยาบาลในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย ดังนั้นการจัดการศึกษาพยาบาลจะต้องมีการสอนให้บัณฑิตพยาบาลมีความรู้ทางกฎหมาย ทั้งกฎหมายวิชาชีพและกฎหมายทั่วไป รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการวิเคราะห์ประเด็นกฎหมายทางวิชาชีพ และส่งเสริมการฝึกปฏิบัติการพยาบาลภายใต้กรอบของกฎหมายและจรรยาวิชาชีพ

สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันประชาชนทุกคนตระหนักดีว่า การเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและนโยบายทางการเมืองการบริหารประเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิชาชีพการพยาบาลเนื่องจากนโยบายจะกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การศึกษานโยบายการปกครองทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล ความสามารถในการวิเคราะห์ข่าว วิเคราะห์การเมือง และร่วมวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง การตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกคนและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และถ้ามีโอกาสควรลงสมัครเป็นนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนให้พยาบาลเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นและเพิ่มเติมจากคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นผู้นำวิชาชีพการพยาบาลจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพื่อดำเนินกลยุทธ์ผลักดันให้เห็นความสำคัญของวิชาชีพและปัญหาที่เกิดขึ้น (สิระยา สัมมาวาจ, 2538 : 53) สอดคล้องกับแนวคิดของ Oerknab และ Takacs (1990 อ้างถึงใน สายพิน เกษมกิจวัฒนา, 2538 : 37) ที่เสนอว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องสามารถใช้ยุทธวิธีทางการเมืองอย่างชาญฉลาด เพื่อให้เข้าถึงบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายและสามารถผลักดันให้ข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงได้รับการสนับสนุน นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของวันทา ถิ่นกาญจน์ (2539) อีกด้วย

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนที่จะต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย และใช้สิทธิในการเลือกตั้ง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข, 2537 : 5) ได้กำหนดให้บัณฑิตพยาบาลสนับสนุนหลักการประชาธิปไตย และดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม และจากการศึกษาของ Halstead และคณะ (1996 : 414 - 415) ได้กำหนดให้บัณฑิตพยาบาลเป็นผู้ที่ตระหนักในนโยบายทางการเมือง โดยติดตามนโยบายทางด้านสุขภาพขององค์กรทางการเมือง ตรวจสอบกระบวนการวางแผนนโยบายทางด้านสุขภาพ และพิทักษ์สิทธิในการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ส่งเสริมสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังดำเนินการปฏิรูปการเมือง ดังที่อำนาจ วีรวรรณ ได้กล่าวไว้ในการสัมมนาเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 ในหัวข้อวิสัยทัศน์ประเทศไทย (ซึ่งพัฒนาคน - การเมืองสร้างสังคมใน 'อุดมคติ', 2539 : 14) ว่า หากไม่ปฏิรูปการเมืองก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและวิกฤติการณ์ในประเทศ การปฏิรูปการเมืองจะนำไปสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ให้ระบบการเมืองเป็นที่พึงของประชาชน และวิสัยทัศน์ใน 25 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีสิทธิเสรีภาพทางด้านการเมืองอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นบัณฑิตพยาบาลจะต้องทำหน้าที่ในการเป็นพลเมืองดีและติดตามความก้าวหน้าในการปฏิรูปการเมือง ถ้ามีโอกาสควรเสนอข้อมูลเพื่อพัฒนาการเมืองให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นในการพัฒนาบัณฑิตพยาบาล นอกจากจะต้องพัฒนาทางด้านวิชาชีพแล้ว ยังต้องส่งเสริมให้บัณฑิตพยาบาลเป็นพลเมืองของประเทศด้วย โดยสร้างจิตสำนึกทางการเมือง ดังที่ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้เสนอไว้ และส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาพยาบาล เช่น การเลือกตั้งคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา และส่งเสริมให้บัณฑิตพยาบาลมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยจะต้องคำนึงถึงความเป็นกลางทางการเมืองอีกด้วย

จะเห็นว่าสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 ทั้ง 12 ด้าน มีความสำคัญเป็นอย่างมากในอนาคต จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสถาบันการศึกษาพยาบาลที่จะต้องมีการปรับหลักสูตรหรือจัดการเรียนการสอนให้บัณฑิตพยาบาลมีสมรรถนะทั้ง 12 ด้านนี้ และสามารถพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่องภายหลังจบการศึกษาแล้ว เพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต รวมทั้งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ในพ.ศ. 2544 ถึง 2549 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ ทั้ง 12 ด้านนี้ จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพยาบาล เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีสมรรถนะตรงกับความต้องการและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยจะต้องให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านวิชาชีพการพยาบาล และสมรรถนะในการเป็นพลเมืองโลก (Global competence) โดยทั่วไปการจัดการศึกษาพยาบาลจะให้ความสำคัญกับสมรรถนะทางวิชาชีพการพยาบาลอย่างมากอยู่แล้ว แต่จะเน้นสมรรถนะในการเป็นพลเมืองโลก ซึ่งมีความจำเป็นกับการดำเนินชีวิตในอนาคตของบัณฑิตพยาบาลค่อนข้างน้อย ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพยาบาลหรือการจัดการเรียนการสอนควรจะเน้นการพัฒนาสมรรถนะในการเป็นพลเมืองโลกควบคู่ไปด้วย ที่สำคัญคือทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพทางด้านการศึกษาติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปศึกษาเพิ่มเติมในพ.ศ. 2550 ว่า บัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์มีสมรรถนะทั้ง 12 ด้านอยู่ในระดับใด